

KWARTELS als hobby

Een praktijkhandleiding voor liefhebber en fokker

H.Slijkhuis

Koppel Chinese dwergkwartels (links de haan en rechts de hen) beschermen hun kuikens met de vleugels

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Historie en domesticatie	3
3	Indeling en geslachten	5
4	Eigenschappen	6
5	Meest gehouden soorten	6
6	Huisvesting	7
7	Voeding	14
8	Ziekten en andere ongemakken	17
9	Fokken	19
10	Chinese dwergkwartel	28
11	Harlekijnkwartel	30
12	Coromandelkwartel	32
13	Europese kwartel	33
14	Japanse kwartel	34
15	Blauwschubbenkwartel	36
16	Californische kuifkwartel	37
17	Virginische boomkwartel	39
18	Georganiseerde kleindierliefhebberij	41
19	Nederlandse DFKP-club	50

In de hoofdstukken 10 – 17 worden de meest gehouden soorten kwartels beschreven.

© voor tekst en foto's ligt het auteursrecht bij H. Slijkhuis, Velserbeek 19, Ede.

Herziene versie maart 2008

Herziene versie november 2009

Deze praktijkhandleiding wordt aangeboden door de

Nederlandse DFKP-club

de speciaalclub voor oorspronkelijke duiven, lachduiven, diamantduiven, frankolijnen, kwartels en patrijzen

Website van de Nederlandse DFKP-club: www.dfkp.nl

1 Inleiding

Het houden en fokken van hoenders (kippen) is voor veel liefhebbers van deze dieren een prachtige hobby en vrijetijdsbesteding. Een deel van deze liefhebbers fokt ook doelbewust met raskippen en is actief binnen de georganiseerde kleindierenliefhebberij.

De andere (kleine) hoenderachtigen, zoals kwartels, frankolijnen en patrijzen, zijn veel minder bekend.

Ook het houden van deze dieren is een prachtige hobby. Op kleindiertentoonstellingen van de ANBvV, NBvV en KLN* zien we de kleine hoenderachtigen nog niet zo veel, hoewel het aantal wel toeneemt.

In dit boek zijn de kwartels het onderwerp.

Uit de vele vragen blijkt dat er behoefte is aan meer praktische informatie over het houden en fokken van kwartels. Deze praktijkhandleiding geeft informatie over de meest gehouden soorten, de huisvesting, de voeding, ziekten en fokkerij.

Daarnaast wordt in vogelvlucht aandacht besteed aan de georganiseerde kleindierliefhebberij en het showen van kwartels op kleindiertentoonstellingen.

Kortom, kwartels zijn prachtige kleine siervogels om als hobby te houden, om er mee te fokken en om in te sturen naar kleindiertentoonstellingen.

Deze praktijkhandleiding geeft alle informatie om op een goede manier kwartels als hobby te houden.

2 Historie en domesticatie

Historie

Kwartels worden al sinds lange tijd door de mens gebruikt als voedselbron.

In oude Egyptische geschriften van meer dan 4000 jaar oud worden al kwartels beschreven. Het ging niet om gefokte kwartels, maar om kwartels die in het wild werden gevangen. Ook in de Bijbel wordt beschreven dat kwartels (of kwakkels) 'uit de lucht vielen' en tot voedsel dienden voor het Joodse volk in de Sinai-woestijn.

De kwartel komt zelfs voor in het Egyptische hiërogliefen schrift en staat voor de letter W.

Het is bekend dat de oude Grieken en later de Romeinen kwartels hielden. Niet zozeer voor vlees en/of eieren, maar voor zijn roep (d.i. zang) en voor hanengevechten.

Kwartels van het geslacht Coturnix werden in het oude China gehouden als huisdier, ook voor zijn roep en voor hanengevechten.

Het betrof de soort die wij kennen als Coturnix japonica, de Japanse kwartel.

In de 11^e eeuw werden deze kwartels vanuit China naar Japan gebracht.

De eerste geschriften over het houden van kwartels in Japan dateren uit de 12^e eeuw.

In dit land werden kwartels gefokt en gehouden voor hun roep.

Het bedrijfsmatig houden en fokken van kwartels voor de productie van vlees en eieren kwam pas in het begin van de vorige eeuw goed op gang.

Het vlees van kwartels is zeer fijn van structuur en smaak. Kwarteleieren worden geprezen om hun smaak en in sommige landen gelden ze als een echte delicatessen. Vroeger werden vooral in Japan aan kwarteleieren geneeskundige eigenschappen toegekend.

* ANBvV, NBvV en KLN zijn landelijke bonden voor liefhebbers en fokkers van (tropische) vogels, siervogels en (dwerg)hoenders in Nederland (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij).

Fig. 1 Japanse kwartel haan: geelwildkleur

In vele ontwikkelingslanden wordt steeds vaker de Japanse kwartel gehouden als producent van eieren. Deze kwartel is gemakkelijk te houden, is een alleseter en een productieve legger van eieren. Op deze manier zorgt de Japanse kwartel voor de broodnodige aanvulling van dierlijke eiwitten in de voeding in die landen.

Pas sinds een jaar of 50 worden kwartels in de Westerse wereld als hobby gehouden en gefokt.

Domesticatie

Wilde dieren kunnen na verloop van tijd, door er bewust mee te fokken, veranderen in 'huisdieren' met andere eigenschappen en meestal ook andere uiterlijke kenmerken. Dit proces noemen we domesticatie. Denk bijvoorbeeld aan de oorspronkelijke wilde hoenders die werden gedomesticeerd met als resultaat de vele huidige rassen 'tamme' kippen.

Het woord domesticatie wordt ook wel gebruikt bij verschillende soorten kwartels en dat is niet juist. We kunnen bij kwartels niet spreken over domesticatie zoals die heeft plaats gevonden bij de hoenders. Alle kwartels, behalve de Japanse kwartel en de Chinese dwergkwartel, zijn in feite nog natuurlijke vogels in hun vorm en gedrag.

De huidige Japanse kwartel bij de fokkers en liefhebbers verschilt wel van de wilde vorm. Deze Japanse kwartel wordt daarom wel als gedomesticeerd beschouwd. De eerste geschreven meldingen van tamme kwartels komen uit China en Japan en dateren uit de 11de en de 12de eeuw.

De Japanse kwartels bij de liefhebbers, fokkers en in de bedrijfsmatige pluimveehouderij zijn groter dan de wilde vorm en de kleur en tekening zijn ook anders dan die van de wilde vorm.

Bovendien komen er naast de wildkleur veel meer kleuren voor. Tegenwoordig kennen we ook nog speciaal op de productie van vlees en eieren doorgefokte Japanse kwartels.

Deze leg- en vleesrassen wijken ook af van de wilde vorm.

De Chinese dwergkwartel, ook al eeuwen lang door de mens gehouden, wordt ook als gedomesticeerd beschouwd. Bij de dwergkwartel zijn niet zulke opvallende veranderingen in uiterlijk en grootte doorgefokt als bij de Japanse kwartel.

Ook bij de andere dan de Japanse kwartel en de Chinese dwergkwartel zien we meer kleurslagen dan alleen de natuurlijke wildkleur.

Dit feit is geen uiting van domesticatie, maar heeft te maken met het natuurlijke proces van mutaties. Worden er grote aantallen van een soort gefokt, dan is de kans groter dat er spontane mutaties optreden. Deze mutanten worden door fokkers beschermd en vermeerderd door er mee verder te fokken.

Fig. 2 Vijf dagen oude Japanse kwartels geelwildkleur

3 Indeling en geslachten*

Alle planten en dieren zijn ingedeeld in een systeem dat de onderlinge verwantschap aangeeft. Dit systeem gebruikt wetenschappelijke namen, zodat iedereen wereldwijd de juiste namen gebruikt.

Kwartels behoren tot de Klasse Aves (Vogels) met daaronder de Orde Galliformes (Hoenderachtigen). De Galliformes zijn onderverdeeld in Families, waaronder de Familie Phasianidae met daarbinnen verschillende geslachten*.

Voor deze praktijkhandleiding zijn de volgende geslachten van belang:

- het geslacht *Coturnix*, met een aantal bekende en veel gehouden soorten grondkwartels zoals de Japanse kwartel en de Chinese dwergkwartel;
- het geslacht *Callipepla*, de kuifkwartels met als meest bekende soort de Californische kuifkwartel;
- het geslacht *Colinus*, de boomkwartels met de Virginische boomkwartel als meest populaire soort.

*een geslacht betekent in dit verband een groep nauwverwante soorten

4 Eigenschappen

Kwartels hebben een aantal aantrekkelijke eigenschappen om ze als hobby te houden:

- het zijn kleine dieren, die in een kleine ruimte gehouden kunnen worden;
- de meeste kwartels leggen behoorlijk veel eieren die meestal zelf goed worden uitgebroed;
- kunstmatig uitbroeden en opfokken gaat ook goed;
- kwartels hebben een prachtig verenkleed en zijn met recht siervogels te noemen;
- ze tonen daarbij ook een interessant gedrag;
- kwartels kunnen redelijk tam worden;
- de hanen maken minder (hard) geluid dan hanen van onze hoenderrassen;
- kwartels eten weinig en de voederkosten zijn dus laag;
- kwartels zijn prima dieren om mee te fokken en te showen op kleindiertentoonstellingen;
- sommige soorten kwartels kunnen samen met (tropische) vogels in volières worden gehouden.

Kwartels hebben ook eigenschappen die soms aanleiding geven om niet voor deze dieren te kiezen:

- kwartels zijn geen knuffeldieren;
- ze zijn als *huisdier* minder geschikt voor (kleine) kinderen
- kwartels kunnen nooit los in de tuin lopen, omdat ze geen *homing* instinct hebben, zoals hoenders en duiven wel hebben;
- sommige soorten verdragen geen vorst. Zij hebben een vorstvrij (en verwarmd) hok nodig.

5 Meest gehouden soorten

Met meest gehouden soorten worden de soorten bedoeld die we regelmatig in Nederland zien bij fokkers, liefhebbers en op kleindiertentoonstellingen. Er zijn vele soorten kwartels, die niet of nauwelijks door fokkers en liefhebbers worden gehouden. Deze soorten zijn te zeldzaam, te duur of niet geschikt om als hobby te houden.

De acht meest gehouden soorten (gerangschikt naar grootte) zijn:

- Chinese dwergkwartel (12 cm), de allerkleinste kwartel
(*Coturnix chinensis*)
- Harlekijnkwartel (15 cm), een prachtig gekleurde kleine kwartel
(*Coturnix delegorguei*)
- Coromandelkwartel (15 cm), een elegant ogende en bijzonder getekende kwartel
(*Coturnix coromandelica*)
- Europese kwartel (17cm), een fraai getekende kwartel
(*Coturnix coturnix*)
- Japanse kwartel (18 cm), de sterke en bekendste kwartel
(*Coturnix japonica*)
- Blauwschubbenkwartel (24 cm), een blauwgekleurde kwartel met kuif
(*Callipepla squamata*)
- Californische kuifkwartel (25 cm), een zeer opvallend gekuifde kwartel
(*Callipepla californica*)
- Virginische boomkwartel (25 cm), een robuuste fraaie kwartel
(*Colinus virginianus*)

De Chinese dwergkwartel, de Japanse kwartel en de Virginische boomkwartel kennen, naast de natuurlijke wildkleur, een groot aantal kleurmutataties. De andere genoemde kwartels komen alleen voor in hun natuurlijke wildkleur (→ hoofdstuk 2: Historie en domesticatie).

Fig. 3 Een koppel Chinese dwergkwartels met jongen in de volière

Alle kwartels hebben een aantal kenmerken gemeen:

- het zijn grondgerichte vogels en vliegen als schrik- en vluchtreactie bijna rechtstandig omhoog en strijken even verder weer snel neer;
- ze zoeken op en onder de grond hun voedsel en hebben daarvoor verhoudingsgewijs grote tenen en nagels;
- de scherpe en verhoudingsgewijs krachtige snavel is geschikt voor het eten van allerlei soorten voedsel, inclusief delen van planten. Voor de hanen is de snavel ook een wapen om hun territorium in het broedseizoen te veroveren en te verdedigen;
- kwartelhanen hebben ook een opvallend stemgeluid (de zogenaamde *roep*) om hun territoria te verdedigen en lokken met dit geluid hennen over grote afstand;
- de hennen hebben een verenkleed dat meestal is aangepast aan hun omgeving, zodat ze niet opvallen bij het uitbroeden van de eieren in hun grondnesten;
- kwartels hebben zeer goede ogen;
- kwartels zijn niet doof. Het spreekwoord 'zo doof als een kwartel' is waarschijnlijk ontstaan door het typische gedrag van grondvogels. Zij blijven bij gevaar zo lang mogelijk weggedoken op de grond om op het allerlaatste moment pas 'als een raket' weg te vliegen en even verder weer neer te strijken.

6 Huisvesting

Dit hoofdstuk beschrijft geen kant en klare hokken of volières. Dat is niet mogelijk omdat de hokken afhankelijk zijn van:

- de beschikbare ruimte;
- de eigen wensen en mogelijkheden voor hokken;
- de gekozen soort(en) kwartels;

- het aantal dieren dat gehuisvest moet worden. Het maakt verschil of het slechts om een paar kwartels gaat of dat de hokken gemaakt worden voor fokdieren met de nodige jonge dieren;
- de gemeentelijke verordeningen. Informeer vooraf bij de gemeente en vraag plaatselijke fokkers naar hun ervaringen met de gemeente. Goed informeren voor de bouw begint is nodig. Verplicht afbreken, als de bouw van het hok net klaar is, is jammer.

Om ideeën op te doen over zowel de soorten kwartels als de mogelijkheden voor huisvesting, is het verstandig voldoende tijd vrij te maken om te kijken bij ervaren fokkers. Deze bezoeken betalen zich later terug in een goede keuze van zowel dieren als hokken. Er zijn verschillende manieren om adressen van fokkers te krijgen (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij en hoofdstuk 19: Nederlandse DFKP-club).

Algemeen

Voor het houden van kwartels zijn er globaal drie mogelijkheden:

- in volières, vaak samen met andere vogels, meestal tropische vogels of kleine duiven
- in aparte, voor kwartels gemaakte, hokken met of zonder uitloop (ren)
- in kleine kweekkooien of vitrines (kamervolières), meestal in een schuur of garage, maar soms ook in huis (huiskamer, aparte kamer of op zolder).

Regelmatig wordt gevraagd of kippen en kwartels samen gehouden kunnen worden. Dit is echter geen goede combinatie. Kippen spelen de baas in de groep, de kwartels worden weggepikt en verjaagd, komen daardoor niet tot hun recht en worden vaak erg schuw. Er is ook meer kans op ziekten.

Bovendien hebben kippen en kwartels verschillend voer nodig en dat is in een gezamenlijk hok en/of ren lastig te regelen.

Volières

Grondkwartels leven op de grond en kunnen goed met tropische vogels en duiven samen gehouden worden in volières. De kwartels vliegen soms, als ze schrikken, omhoog maar zitten nooit op takken of zitstokken.

Fig. 4

Chinese dwergkwartels in een volière

Chinese dwergkwartels zijn echte grondkwartels en leven altijd op de grond.

Haan op de rand van de vijver, de hen in het midden bewaakt haar kleine kuikens.

Er zijn ook kwartels (zoals de kuif- en boomkwartels) die overdag vooral op de grond leven, maar omhoog willen in bomen of struiken als het nacht wordt.

Zij brengen bij voorkeur de nacht door op takken of zitstokken. De andere bewoners van de volière schrikken van de opvliegende kwartels. Hierdoor kan het in de volière erg onrustig worden.

Deze boom- en kuifkwartels kunnen beter een eigen volière of hok hebben zonder inwoning van andere vogels.

In de hoofdstukken 10 - 17 wordt de leefwijze van een aantal meest gehouden soorten kwartels beschreven.

Het hok

Het (binnen)hok kan op vele manieren worden gemaakt.

Hieronder worden op basis van praktijkervaringen enkele nuttige richtlijnen gegeven:

- hout is prima materiaal en gemakkelijker te verwerken dan stenen
- denk aan de grootte van het hok. Maakt het hok niet te krap en te klein. Het hok kan zo gemaakt worden dat de verzorger ook binnen staat om met de dieren bezig te zijn. Dit is erg plezierig bij slecht weer. Hokken met sta- en werkruimte zijn ook handig omdat kwartels watervlug zijn en gemakkelijk ontsnappen. De extra binnenruimte werkt dan als een soort sluis. De ervaring leert dat het binnen kunnen werken in de hokken veel extra plezier geeft aan de hobby.
Het kost meer om deze hokken te bouwen, maar dat is het wel waard
- de hokken hebben voor optimale lichtinval bij voorkeur de ramen op het zuiden
- het fokken van jonge dieren vraagt meerdere hokken die nodig zijn om de jonge dieren te kunnen onderbrengen. Hanen kunnen, afhankelijk van de soort en het jaargetijde, meestal niet bij elkaar geplaatst worden. Vaak draait dit uit op vechten. Ook voor extra hanen zijn aparte hokken nodig
- de hokken kunnen dubbelwandig worden gebouwd en eventueel nog worden voorzien spouwisolatie. Deze bouwwijze maakt de hokken vorstbestendig. Dit is niet alleen gemakkelijk om de waterbakken ijsvrij te houden, maar sommige soorten kwartels verdragen ook geen vorst
- bij open-fronthokken (dit zijn hokken met één open zijde die is afgedicht met gaas) moet worden voorkomen dat er regen naar binnen slaat
- kwartels kunnen niet goed tegen tocht. De hokken moeten echter wel voldoende ventilatie hebben.
- het is aan te bevelen om elektriciteit aan te leggen in de hokken. In de donkere wintermaanden werkt het plezieriger met lamplicht bij de hand. Bovendien is het soms nodig de hokken te verwarmen voor jonge kuikens en voor kwartels die de winterkou niet verdragen (→ hoofdstukken 10 - 17).

Grootte van het hok

De grootte van het hok of de hokken is afhankelijk van de soort kwartels die is gekozen, van de beschikbare ruimte voor het hok, de financiële middelen, de gemeentelijke richtlijnen, het aantal te houden dieren en de keuze om al dan niet jonge dieren te gaan fokken.

Bij de bespreking van de 8 meest gehouden soorten worden enige richtlijnen voor de grootte van de hokken gegeven (→ hoofdstukken 10 - 17).

Rennen

Rennen kunnen op vele manieren worden gemaakt. Voor de rennen is het nodig om dubbeltjes- of volièregaas te gebruiken, omdat jonge kwartels erg klein zijn.

Voor de bovenkant van de rennen of volières wordt hetzelfde gaas of golfplaten gebruikt. Vaak wordt ruim 20 centimeter onder het bovengaas of de dakbedekking een tweede laag gaas gespannen. Voor deze tweede laag wordt zacht kunststofgaas gebruikt, dat in vele maten te koop is. Dit zachte gaas voorkomt dat omhoogvliegende kwartels hun kop beschadigen. Bij hoge volières (ruim twee meter) is een dubbele laag niet nodig.

De voorkeur heeft het overkappen van de ren met doorzichtige golfplaten. Hiermee wordt voorkomen dat de mest van overvliegende vogels in de volière terecht komt en mogelijk ziekten worden overgebracht.

In de natuur gebruiken kwartels graag schuilgelegenheden om zich te verbergen bij gevaar of als zij schrikken. In de hokken en volières moeten de dieren ook schuilgelegenheden ter beschikking hebben. Op deze manier wordt ook voorkomen dat de dieren bij schrikken veel opvliegen.

De hennen kunnen ook al te opdringerige hanen ontlopen door te schuilen.

Voldoende beschutting is ook noodzakelijk om de hennen aan het broeden te krijgen. Schuilgelegenheid maken is niet moeilijk. Schuingeplaatste stukken boombast, grote bloempotten met een gat in de zijkant, een stapeltje stenen met daaronder enige ruimte, stukken rietmatten, planten of grote pollen gras voldoen prima.

Kortom, er zijn mogelijkheden genoeg.

Een tweede *dak* in de hokken is minder nodig omdat de dieren binnen niet zo snel schrikken.

Kwartels kunnen snel leren dat de verzorger er aan komt en zijn in de hokken dan ook niet zo schrikachtig. Gebruik direct vanaf de geboorte altijd eenzelfde fluittoon of een ander geluid zodat de dieren 'weten' dat er een bekende aan komt en er geen gevaar dreigt.

Kwartels hebben zowel in het hok als in de ren een droge bodem nodig omdat:

- een natte ondergrond of nat strooisel kwartels ziek maakt. Zij kunnen er van nature niet tegen
- een droge ondergrond en strooisel grotendeels darmwormen, coccidiose en blackhead voorkomt (→ hoofdstuk 8: Ziekten en andere ongemakken)
- een droge bodem de dieren de mogelijkheid geeft om zandbaden te nemen. Zij kunnen niet zonder zandbaden en doen dit vele malen per dag. Zo voorkomen zij zelf de uitbraak van luizen- en vlooiënplagen (→ hoofdstuk 8: Ziekten en andere ongemakken).

Schoon scherp zand is prima materiaal, zowel binnen als buiten. Keutels en veren worden met een oude keukenzeef uit het zand gezeefd en alles is weer schoon. Er is wel een maar: kuikens mogen tot een leeftijd van drie tot vier weken nooit op zand lopen. Zij eten zand en worden ziek. Gebruik in deze eerste weken fijne houtkrullen. Zaagsel is ongeschikt omdat het teveel stuift.

In plaats van zand als bodembedekking, kunnen ook aparte zandbakken in de hokken geplaatst worden. Neem dan een kist of doos van ongeveer 30 bij 30 bij 15 centimeter. Doe in deze kist een laag zand van ongeveer vijf centimeter. De dieren kunnen op deze manier ook voldoende zandbaden nemen.

Om de grond in de volière droog te houden, is het verstandig om ten minste een deel ervan te overdekken (zie bij beschrijving van de ren hierboven). De dieren hebben dan altijd een stuk droge grond met zand.

Het 'natte' gedeelte kan bedekt worden met graszoden en enkele lage struiken of planten.

Als het 'natte' gedeelte bedekt is met zand, is het nodig de bovenste laag regelmatig te verversen. Hiermee wordt voorkomen dat de dieren last van darmwormen en andere darmparasieten krijgen (→ hoofdstuk 8: Ziekten en andere ongemakken).

Het 'natte' van de ren kan ook belegd worden met gebroken boomschors. Deze boomschors kan gemakkelijk met water worden schoongespoten.

Aparte hokken voor kwartels

Vrijwel alles wat hierboven is beschreven voor volières, geldt ook voor deze kwartelhokken.

Voor grondkwartels is een hoogte van één meter of zelfs minder voor de ren al voldoende.

Bij deze lage rennen is een tweede 'dak' wel noodzakelijk (zie pagina 8).

Deze lage ren geeft de verzorger echter wel wat ongemakken.

Boomkwartels hebben een hogere ren (ruim twee meter) nodig, omdat ze graag omhoog willen.

Als voorbeeld en voor de gedachtevorming wordt een bestaand hok voor grondkwartels beschreven. Met enige creativiteit, handigheid en voldoende informatie (zie pagina 11) zijn

prachtige hokken te ontwerpen en te (laten) maken.

Dit hok is volledig overdekt. De verzorger heeft een overdekte loop- en werkruimte. De loopruimte is een gang met haaks daarop vijf deelhokken op een rij. Deze deelhokken zijn 75 centimeter breed en 130 centimeter lang. De afstand tussen vloer en dak is ongeveer 110 centimeter. Het bijzondere aan het hok is dat de vloer 90 centimeter boven de grond is gemaakt.

Dit hok heeft enkele voordelen:

- krom staan en bukken is niet of nauwelijks nodig bij het verzorgen van de dieren
- de dieren blijven rustiger en worden tammer omdat zij op hoogte ten opzichte van de verzorger staan. Dat schrikt veel minder af
- de verzorger heeft veel meer zicht op en plezier van de dieren, ook bij slecht (winter)weer.

De voer- en drinkbakken staan in de binnenhokken. Grondkwartels hebben weinig neiging om omhoog te gaan, noch voor voer en water, noch om 's nachts in de binnenhokken te slapen. Om dit probleem op te lossen, zijn de vijf buitenrennen op dezelfde hoogte gebracht als de binnenhokken. De buitenrennen zijn dus ook 90 centimeter boven de grond gemaakt. Elk deelhok heeft dus een eigen leefbalkon. De dieren lopen op gelijke hoogte de hokken in en uit.

De buitenrennen zijn afgedekt door lichtdoorlatende golfplaten (zie figuur 5 en figuur 6).

Fig. 5 Kwartelhok met rennen voor grondkwartels

De buitenrennen hebben een houten vloer die bedekt is met gebroken boomschors. De rennen blijven droog omdat zij zijn afgedekt met doorzichtige golfplaten. In de binnenhokken wordt een dikke laag droog zand gebruikt.

Vooraf voor het houden van kleine soorten grondkwartels is het op hoogte brengen van de hokken en rennen plezierig. Het op hoogte brengen van de rennen gaat gemakkelijk door een vloer op palen te maken. Hetzelfde wordt bereikt door stenen muurtjes te metselen tot ruim 90 cm hoogte en de ruimte op te vullen met puin en/of grond. Als bodembedekking wordt vervolgens nog een laag droog zand gebruikt.

Plattegrond van mijn kwartelhok (zonder buitenrennen)

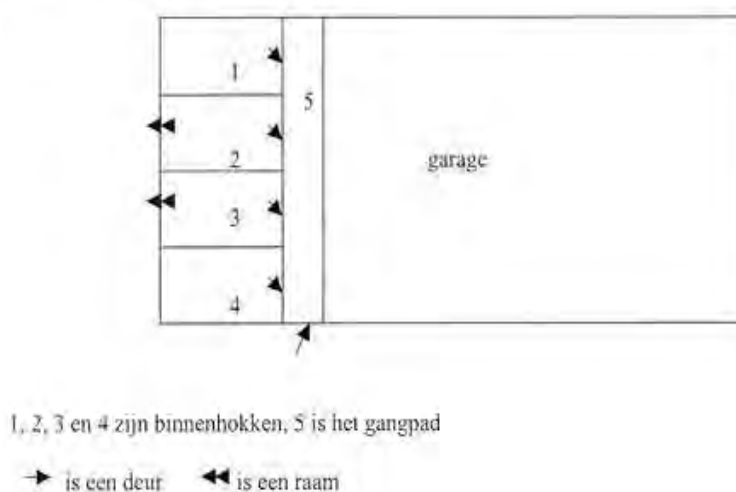

Fig. 6 Plattegrond van het kwartelhok (toen nog vierdelig)

Er zijn ook kant en klare hokken te koop. Meestal worden deze hokken verkocht als kippenhokken voor stads- of kleine tuinen. Deze hokken hebben het nadeel dat er geen ruimte is om binnen te staan en te werken.

Bovendien zijn de nachthokken vaak op hoogte gemaakt om ruimte te besparen. De ruimte onder het hok wordt dan gebruikt als ren voor de kippen.

Voor kwartels is dit hok niet geschikt. Zoals beschreven hebben grondkwartels geen neiging om omhoog te gaan en leren slecht om een trapje op te lopen. Een lage trap gaat nog wel, maar een steile trap wordt lastig. Het is maar de vraag of boomkwartels leren om het trapje op te gaan naar het nachthok.

Kleinere hokken zonder uitloop (kweekhokken of vitrines)

Deze hokken worden vaak gemaakt in een garage, een schuurtje of in huis (op zolder).

Deze manier van huisvesting kan prima, vooral bij de kleinere soorten grondkwartels. Voor deze kleinere hokken geldt precies hetzelfde als voor de grotere hokken of rennen, zowel wat betreft inrichting, bodembedekking als materialen.

Kleine hokken kunnen ook worden gestapeld. Hierbij is meer diepte belangrijker dan breedte en hoogte, omdat grondkwartels altijd op de grond leven. Een tweede 'dak' in deze lage hokken is wel nodig om kopbeschadigingen bij opvliegen te voorkomen. In dit soort hokken voldoet noppenfolie prima.

Deze kleinere hokken zijn voor boomkwartels minder geschikt. Op deze manier wordt deze kwartels hun natuurlijk gedrag om op hoogte te slapen ontnomen. Zij moeten altijd de mogelijkheid hebben om 's nachts omhoog te gaan op stokken. Dit natuurlijke gedrag mag hen niet onthouden worden.

Het voordeel van deze hokken is dat de dieren alvast wennen aan kleine hokken, zoals die ook op tentoonstellingen worden gebruikt (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij). Bovendien zien de dieren in deze hokken vaker mensen van dichtbij en zijn daardoor minder schuw.

Het is niet noodzakelijk dat de dieren altijd naar buiten kunnen. Kwartels zijn echter wel graag buiten. Zij krijgen buiten frisse lucht en zonneschijn. Het verenkleed van kwartels die veel buiten zijn blijft ook mooier dan dat van kwartels die altijd binnen worden gehouden.

Fig. 7 Kleine stapelhokken met tussenverbindingen voor grondkwartels

Het is handig om naast het grote buitenhok ook nog enkele kleinere (binnen)hokken te hebben, zoals hierboven beschreven.

In deze kleine binnenhokken kunnen de kuikens opgroeien en zij kunnen als tijdelijke hokken gebruikt worden als er in het buitenhok te veel dieren zitten. In deze kleine binnenhokken kunnen ook dieren geplaatst worden als de winter erg streng en/of vochtig is. Een bijkomend voordeel is dat de waterbakken in de garage of de schuur minder snel bevriezen.

Bovendien kunnen de binnenhokken uitstekend gebruikt worden als trainingshokken voor de dieren die later naar de tentoonstellingen gaan (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij).

Fig. 8 Stapelhok van binnen gezien

7 Voeding

In dit hoofdstuk wordt de voeding van volwassen dieren behandeld. De voeding van kuikens wordt bij het fokken van kwartels beschreven (→ hoofdstuk 9: Fokken).

Voeding

Kwartels zijn zaad- en insectenetters, maar groene delen van planten worden ook regelmatig gegeten.

Voor kleinere soorten kwartels is een zaadmengsel dat gevoerd wordt aan kleinere tropische vogels geschikt. Elke dierenwinkel heeft dit voer in voorraad.

Alleen dit zaadmengsel is niet voldoende voor deze actieve dieren. Er kan ter aanvulling een kleine hoeveelheid universeelvoer bijgevoerd worden. Dit voer is speciaal voer voor vruchten- en insectenetende vogels en is bij elke dierenspeciaalzaak verkrijgbaar. De vorm van dit voer verschilt per merk. Soms is het in korrelvorm, soms in een soort kruimelvorm. De kruimelvorm is het meest geschikt voor de kleine grondkwartels.

Bij voorkeur wordt universeelvoer met daarin gedroogde insecten gebruikt, omdat de kwartels goed reageren op de gedroogde insecten.

Er is ook insectenvoer (insectenpaté) te koop. Dit voer bevat alleen maar gedroogde insecten en is geschikt om zo nu en dan bij te voeren.

Er is sinds kort ook volledig siervogelvoer op de markt, dat uitstekend geschikt is voor kwartels. Volledig wil zeggen dat het bijvoeren met ander voer niet nodig is. Dit soort voer is meestal verkrijgbaar in korrelvorm. Kies voor de kleinste grondkwartels bij voorkeur de kruimelvorm, als deze beschikbaar is. De grotere kwartels kunnen prima de korrels opnemen.

Fig. 9 Voerbak voor kleine kuikens (Japanse kwartels)

Aanbevolen wordt 's ochtends de kwartels zoveel voer te geven dat zij de hele dag genoeg hebben en 's avonds de voerbak leeg is. Door ervaring leert men snel hoeveel voer dat is. Volle voerbakken trekken 's nachts vaak muizen aan. Keutels van muizen zijn schadelijk voor kwartels. Voerbakken die verkocht worden voor kipkuikens zijn prima geschikt voor kwartels. Dit zijn lage voerbakken voorzien van een beugel. Deze beugel voorkomt dat de kwartels in de voerbak gaan krabben en het voer verspillen.

De beste manier is om bij het aanschaffen van kwartels te vragen welk voer de dieren gewend. Later van voer veranderen kan prima, als het maar geleidelijk gebeurt.

Fig. 10 Lage voerbak met beugel voor grotere kwartels (Japanse kwartels)

Drinkwater

Kwartels hebben altijd behoefte aan schoon en fris drinkwater dat elke dag wordt ververs. Bij warm weer is vaker verversen nodig.

Fig. 11 Drinkfles voor kleine kuikens (Japanse kwartels) waarin ze niet kunnen verdrinken

Fig. 12 Drinkbak voor grotere Japanse kwartels

Bevriezen de drinkbakken in de winter, dan is het minimaal nodig dat 's ochtends en 's avonds, ruim voor het donker wordt, de dieren voldoende vers water krijgen. Zij hoeven niet de hele dag te kunnen drinken, omdat in de winter de behoefte aan water minder is dan in de zomer. Drinkbakken voor kleine krielkippen kunnen ook voor kwartels worden gebruikt. Drinkflessen met een tuitje of een drinknippel zijn ook prima. Elke dierspecialzaak heeft een ruime keuze aan waterbakken.

Kwartels zijn actieve dieren die veel op de grond krabben en daardoor de waterbak vervuilen met het materiaal dat als bodembedekking wordt gebruikt. Om dit tegen te gaan, is een waterbak op enige hoogte een uitkomst. De waterbak kan op een baksteen geplaatst worden. Zorg er wel voor dat de dieren bij de waterbak kunnen komen, bijvoorbeeld door rondom de waterbak ook bakstenen te leggen.

Drinkflessen met of zonder drinktuitje kunnen ook op enige hoogte aan de muur van het hok worden opgehangen. De hoogte is afhankelijk van de grootte van de kwartels, zij moeten altijd goed bij de drinkfles kunnen komen.

Groenvoer

Regelmatig groenvoer bijvoeren is een goede aanvulling op de voeding van kwartels.

Het beste groenvoer is fris jong gras (geen gazongras want dat is hard gras) en vogelmuur, een onkruid dat overal groeit. Gras uit de wegberm is niet geschikt, want dat is vervuild. Ander geschikt groenvoer is het blad van de paardebloem, brandnetel, andijvie en boerenkool.

Het groenvoer wordt met een schaar in kleine stukjes geknipt. Het bijvoeren met groenvoer kan al op jonge leeftijd (bijvoorbeeld vanaf de 3^e week) beginnen. De dieren moeten eerst wennen aan groenvoer, maar dan zijn ze er ook dol op.

Levend voer

Als extra kan ook levend voer aan de kwartels gegeven worden in de vorm van meelwormen en buffalowormen. Deze wormen zijn te koop in dierspecialzaken. Geef niet teveel ineens. Sommige kwartels krijgen dan last van de wormen. Deze huid is onverteerbaar en teveel wormen tegelijk in het spijsverteringskanaal veroorzaken verstoppingen. Kleine wormen kunnen al aan de kuikens worden gevoerd vanaf de geboorte. Opfokvoer voor siervogelkuikens bevat ook veel wormen, maar dan in gedroogde vorm. De kleine kuikens eten deze gedroogde wormen graag.

Kwartels zijn dol op levende of gedroogde wormen, leren snel dat deze traktatie 'er aan komt' en worden hierdoor ook tammer.

Grit en maagkiesel

Kwartels moeten altijd de beschikking hebben over een bakje met fijngemalen oesterschelpengrit en een bakje met fijne maagkiesel. Alle vogels hebben maagkiesel nodig om het voer in de maag fijn te malen. Immers, vogels hebben geen tanden en kiezen.

Het grit bevat veel kalk. De dieren kunnen naar behoefte kalk eten. Deze kalk is vooral voor leggende hennen belangrijk. Bij de vorming van de eischaal wordt er kalk aan het skelet van de hen onttrokken. Kan de hen deze kalk niet snel via het voer aanvullen, dan wordt het skelet zwakker. In erge gevallen kunnen leggende hennen aan kalkgebrek dood gaan.

Onbeperkt (dus het gehele jaar door) kalk geven is de beste manier. De dieren eten nooit teveel kalk. Zij weten zelf precies hoeveel kalk zij nodig hebben.

8 Ziekten en andere ongemakken

Zieke dieren zijn gemakkelijk te herkennen. Een ziek dier komt niet graag naar de voerbak, zit in elkaar gedoken, zet de veren een beetje op, is suf of vertoont niet het normale gedrag.

Een ziek dier moet snel geïsoleerd worden van de andere dieren door het apart in een kooi of hok te zetten, dat bij voorkeur ook verwarmd kan worden.

Op deze manier worden de andere dieren niet besmet en krijgt het zieke dier rust.

Het is niet mogelijk alle ziekten te beschrijven. Daarom worden alleen de meest voorkomende ziekten en andere ongemakken kort beschreven.

Uitwendige parasieten

Luizen, vlooiën en mijten zitten tussen de veren op de huid. De risicoplekken zijn de kop, onder de vleugels en achter op het onderlijf. Met zandbaden bestrijden de kwartels zelf op een natuurlijke manier deze uitwendige parasieten.

Zij doen dat graag en vele malen per dag (→ hoofdstuk 6: Huisvesting).

Mochten de dieren toch last houden van deze parasieten, dan zijn er middelen om deze parasieten te bestrijden. Deze zijn verkrijgbaar bij de dierenarts en bij de dierenpeciaalzaak.

Ingewandswormen

Er zijn vele soorten ingewandswormen. Jonge dieren zijn gevoeliger voor worminfecties dan oudere dieren. De meest voorkomende wormen zijn spoel-, haar- en lintwormen. Soms zijn in de mest van de dieren de bleekgekleurde wormen te zien. Meestal is het echter aan de dieren en de mest niet te zien dat zij last hebben van wormen. Pas als de besmetting met wormen erge vormen aanneemt, is het aan de dieren te zien: zij zitten dan suf in het hok en komen niet naar de voerbak.

Er zijn goede middelen beschikbaar voor de bestrijding van wormen. Goede dierenpeciaalzaken hebben deze middelen in voorraad. Beter is om met zieke dieren naar een dierenarts te gaan, bij voorkeur een dierenarts die in gezelschapsdieren is gespecialiseerd.

Coccidiose

Coccidiose is een darmziekte die veroorzaakt wordt door een kleine darmparasiet. Mestonderzoek door een dierenarts geeft de juiste diagnose en er zijn goede middelen om deze parasiet bestrijden.

Hygiëne in het hok en de ren kan veel problemen met coccidiose voorkomen (→ hoofdstuk 6: Huisvesting).

Blackhead

Dit is een ziekte die door een kleine protozo (darmparasiet) wordt veroorzaakt. Vooral fazanten, kalkoenen, maar ook kwartels zijn vatbaar voor deze ziekte. Deze protozo veroorzaakt een ontsteking van de blindedarm en veel diarree. Later kan de lever ook aangetast worden. In dit stadium is het zieke dier niet mee redden.

Een door blackhead aangetast dier herkent met snel aan de houding: ingedoken houding met kromme rug en vaak opgezette veren. Soms is de kop wat donker gekleurd.

Bij deze ziekte moet de dierenarts ingeschakeld worden. Er zijn goede geneesmiddelen.

Virusziekten

Hoenderachtigen zijn vatbaar voor een aantal virusziekten. Deze ziekten zijn moeilijker te bestrijden dan de hierboven beschreven ziekten. Kleine dieren zoals kwartels sterven vrij snel aan deze ziekten.

De meest bekende virusziekte is New Castle Disease (afgekort NCD). Dit virus verstoort de ademhaling, zorgt voor bewegingsstoornissen en ernstige diarree (vaak met een groene kleur). Vele dieren sterven aan deze ziekte.

Alle hoenderachtigen in Nederland worden jaarlijks ingeënt tegen deze gevaarlijke ziekte.

Het is aan te raden de dieren altijd te laten inenten. Neem hiervoor contact op met de kleindiervereniging in de buurt of met een dierenarts (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij).

Een andere virusziekte is de klassieke vogelpest of Aviaire influenza. Dieren met deze ziekte moeten direct worden afgemaakt om verdere besmetting te voorkomen. Neem bij problemen altijd direct contact op met een dierenarts.

Verenpikken

Een lastig verschijnsel is verenpikken. Kwartels pikken elkaar soms de veren van het lichaam, vaak tot bloedens toe. Meestal is de oorzaak overbevolking. Zorg ervoor dat er niet te veel dieren in de hokken zitten.

Hanen kunnen in het voortplantingsseizoen niet samen in een hok geplaatst worden. Plaats de hanen apart met één of enkele hennen. Dan komt het probleem meestal niet voor. Zorg ook voor afleiding in de vorm van groenvoer en schuilruimte voor de dieren (→ hoofdstuk 6: Huisvesting).

Er is een vorm van beschadiging van de veren bij de hennen (op de kop en op de rug) die niets te maken heeft met verenpikken. Hanen pakken de hennen tijdens de paring vast bij de veren op de kop. Kwartelhanen en vooral de Japanse kwartelhanen zijn in het voortplantingsseizoen nogal actief en daardoor slijten de veren van de hennen wat sneller. Ook de rugveren van de hennen hebben te lijden tijdens de paring. Het ziet er soms niet fraai uit, maar het is niet ernstig. Na de rui (zie hieronder) komen er weer prachtige nieuwe veren terug.

Teenkluiten

Kwartels hebben vaak last van samengeklonterde mest en zand rond de tenen en nagels. Uiteindelijk kan hierdoor de nagel afsterven. De oorzaak is een vochtige bodem (bedekking) of veel mest op de bodem. De oplossing is de grond in de ren en het strooisel in de hokken goed droog te houden (→ hoofdstuk 6: Huisvesting).

Heeft een kwartel een teenkluit, week deze kluit dan enkele minuten in een bakje met lauw water. De kluit kan dan met de hand gemakkelijk zonder beschadiging van de teen worden losgemaakt.

Ruien

Kwartels ruien eenmaal per jaar, waarbij de oude veren worden vervangen door nieuwe veren.

Ruien is geen ziekte, maar de dieren zijn wel gevoeliger voor ziekte in de periode van de rui.

Door het verlies van de oude veren zijn de dieren vatbaarder voor kou en tocht. Het is daarom verstandig de ruiende dieren een week of twee binnen te houden, vooral bij slecht en vochtig weer. Zodra de meeste nieuwe veren volledig zijn uitgegroeid is het dier weer in een normale conditie.

De duur van de rui varieert per soort en ook wel per dier. Gemiddeld duurt de rui twee tot vier weken. Vitale gezonde dieren ruien sneller dan minder vitale dieren.

Lange teennagels en snavels

Kwartels die altijd op een zachte bodembedekking leven (zoals houtkrullen) krijgen te lange nagels, omdat de normale slijtage van de nagels ontbreekt.

Bij deze dieren moeten zo nu en dan de nagels worden geknipt. Blanke nagels zijn goed te knippen, als deze voor een lamp worden gehouden. Het 'leven' onder nagel is dan zichtbaar.

Blijf met het knippen nog een stukje voor dit 'leven'. Bij donkere nagels is het 'leven' echter niet goed te zien. Het knippen moet dan zeer voorzichtig gebeuren.

Te lange teennagels kunnen gemakkelijk worden voorkomen. Bij gebruik van droog zand en/of gebroken boomschors als bodembedekking slijten de nagels op een natuurlijke manier voldoende.

Leg als extra nog één of twee bakstenen in het hok en de ren. Kwartels gaan graag op een steen staan en hierdoor worden de nagels vanzelf op een normale lengte gehouden.

Kwartels hebben ook wel eens last van te lange snavels. De dieren houden zelf hun snavel ook op lengte door deze geregeld bij te slijpen op een baksteen.

9 Fokken

Fokken houdt in dat van de (ouder)dieren eieren worden uitgebroed om jonge dieren te krijgen. Eieren van kwartels kunnen prima kunstmatig worden uitgebroed. Bijna alle soorten kwartels broeden zelf de eieren ook goed uit als de omstandigheden hiervoor goed zijn (→ hoofdstuk 10 – 17). In beide situaties is kennis van zaken nodig.

Twee belangrijke punten zijn:

- voldoende ruimte voor de jonge dieren. Is deze ruimte er niet, begin dan niet met fokken en voorkom problemen met overbevolking.
Als alternatief kunnen zo nu en dan ook jonge dieren bij een fokker worden gekocht (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij);
- kunstmatig broeden en opfokken kan alleen met een broedmachine en een kunstmoeder. Broedmachines zijn dure apparaten. Een kunstmoeder kan gemakkelijk zelf gemaakt worden. Kunstmoeders worden in dit hoofdstuk beschreven. Een andere oplossing is eieren uit te laten broeden bij collega-fokkers of bij fokkers die grote machines hebben en vaak in verenigingsverband eieren uitbroeden tegen een geringe vergoeding. Eventuele adressen zijn te verkrijgen via de plaatselijke kleindiervereeniging (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij).

Fokmateriaal

Een voorwaarde is dat begonnen wordt met goede en gezonde fokdieren, die voldoen aan de eisen van de soort. Koop daarom de fokdieren bij goede fokkers, bij voorkeur fokkers die regelmatig mee doen op tentoonstellingen en goede beoordelingen van hun dieren krijgen. Het is niet moeilijk om adressen te vinden (→ hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij).

Het is ook belangrijk om te beginnen met onverwante dieren. Koop bijvoorbeeld een goede haan bij één fokker en een hen of meerdere hennen bij een andere fokker.

Kwartels worden meestal één op één gekoppeld. Dit betekent één haan en één hen bij elkaar. Bij de meeste grondkwartels kunnen ook wel twee tot drie hennen bij een haan worden geplaatst.

Het koppelen van kwartels die vreemd voor elkaar zijn geeft soms problemen. Een oplossing is om de haan een paar dagen te laten wennen aan zijn territorium. Daarna wordt de hen (of hennen) bij deze haan in zijn territorium geplaatst. Meestal is hij dan meteen de *baas* en gaat alles goed.

Verloopt de gewenning nog niet goed, dan is een andere oplossing om alle dieren die aan elkaar moeten wennen tegelijk in een nieuw (dus voor alle dieren onbekend) hok te plaatsen. In deze situatie heeft geen enkel dier een territorium te verdedigen en verloopt de gewenning meestal probleemloos.

Eileg

Zoals bij alle vogels wordt bij kwartels de voortplanting gestuurd door de daglengte. Ongeveer 14 uur daglicht is voldoende om de hormonale veranderingen in het lichaam op gang te brengen waardoor de kwartels in voortplantingsconditie komen.

De hennen beginnen meestal in april te leggen. Het aantal gelegde eieren is afhankelijk van de soort (→ hoofdstukken 10 – 17).

Fokkers die eerder willen beginnen met het fokken verlengen de daglengte kunstmatig door de dieren bij te lichten met lampen tot de daglengte op ongeveer 14 uur of meer per 24 uur uitkomt.

De dieren kunnen gestimuleerd worden om een nest te maken. De bodembedekking moet hiervoor uitnodigend zijn, dus een dikke laag strooisel of beter nog droog zand. Verder moet de hen een beschutte plaats voor haar nest kunnen vinden.

Kort geknipt hooi of stro in het hok stimuleert de hen ook. Het nest is een ondiep kuiltje, dat slordig bekleed wordt met dit hooi of stro.

De hennen kunnen ook gestimuleerd worden om zelf de eieren te gaan broeden. Laat hiervoor de eieren gewoon in het nest liggen. Elke soort heeft van nature een nestgrootte (is het aantal eieren) waarbij de hen broeds wordt en op het nest blijft zitten. De uitzondering is vooral de Japanse kwartel. De hennen van deze soort worden slecht of vaak helemaal niet broeds.

Fig.13 Eieren van Japanse kwartels

Natuurlijk broeden

Het is prachtig om te zien hoe een broedse hen een aantal eieren uitbroedt en de jongen groot brengt.

Natuurbroed heeft een aantal voordelen:

- de hen zorgt altijd voor de juiste temperatuur van de eieren
- de hen keert de eieren op de juiste manier
- de luchtvochtigheid in het nest is meestal wel goed, al kunnen we daar wel enige invloed op uit oefenen door een paar keer met een bloemenspuit de eieren en het nest nat te maken
- de hen verzorgt de jonge kuikens uitstekend tot zij geen extra warmte meer nodig hebben
- er hoeft geen apparatuur aangeschaft te worden, de hen doet al het werk zelf.

Er zijn ook nadelen bij natuurbroed:

- een hen is niet altijd broeds wanneer de fokker dat wil
- een broedse hen kan ophouden broeds te zijn, kan ziek worden of dood gaan en dan gaat het legsel verloren
- de hen kan gemakkelijk ziekten overdragen aan de kuikens
- een hen kan per nest maar een beperkt aantal eieren bebroeden. Een vuistregel is zeven - negen eieren. Zit de hen op het legsel en zijn er nog eieren zichtbaar, dan heeft zij teveel eieren. Het beste is om één of twee eieren weg te halen
- de kuikens zijn moeilijker tam te maken. Een hen beschermt haar kuikens en dit gedrag zorgt er voor dat de kuikens moeilijker benaderbaar zijn. Het wennen aan mensen en tam worden moet direct na de geboorte al beginnen en dat wordt in deze situatie lastig. Natuurlijk opgefokte kuikens worden daardoor meestal niet zo tam als kunstmatig opgefokte kuikens. Redelijk tamme dieren zijn wel gewenst om later gemakkelijker de dieren te kunnen vangen zonder beschadiging van het verenkleed en deze dieren voelen zich ook beter thuis in tentoonstellingskooien. Rustige dieren zijn voor het publiek ook aantrekkelijker.

Fig. 14 Japanse kwartel geelwildkleur kuiken drie dagen oud

Kleine krielkippen kunnen ook gebruikt worden voor het uitbroeden van kwarteleieren.

Broeden met een broedse hen, hoe gaat dat?

Een broedse hen blijft op het nest zitten en komt per dag maar enkele keren kort van het nest om te eten, te drinken en zich te ontlasten.

Laat de hen met rust en ga niet geregeld kijken. Zij weet zelf precies wat ze moet doen.

Afhankelijk van de soort (→ hoofdstukken 10 – 17) komen de eieren uit na 16 tot 23 dagen. Wanneer het zo ver is, komt de hen met de kuikens van het nest. Verwijder dan de eischalen en het nestmateriaal. De hen gebruikt dit nest niet meer.

Op dit moment begint de opfok van de kuikens (→ zie hieronder bij Opfokken).

Kunstmatig broeden

Wordt een broedmachine gebruikt voor het uitbroeden van de eieren, dan is het nodig elke dag de eieren te rapen. Op deze manier worden de hennen gestimuleerd om door te leggen, dus meer eieren te leggen.

Broedeieren kunnen acht tot tien dagen bewaard worden zonder dat de kwaliteit verslechtert. De bewaarcondities van de broedeieren moeten wel goed zijn. Na 14 dagen gaat de kiemkracht snel achteruit.

Broedeieren worden bewaard bij ongeveer 10 - 15 graden Celsius. De eieren mogen niet op de tocht liggen. Tocht zorgt voor extra waterverdamping en dat is uiteindelijk funest voor het broedei. De luchtvochtigheid bij de eieren moet rond de 50 - 60% blijven om te veel verdamping van vocht te voorkomen. Eieren waaruit teveel vocht is verdampt zijn slechte broedeieren.

Elke dag worden de eieren minimaal tweemaal gekeerd. Worden de eieren niet gekeerd, dan is de kans groot dat de dooier met daarop de kiem (dit is het hele kleine embryo) vastplakt aan de eischaaflvliezen. Als dit gebeurt, is het ei ongeschikt als broedei. Broedeieren kunnen liggend en staand bewaard worden. De ene fokker zweert bij staand bewaren, de ander bij liggend bewaren.

Liggend bewaren kan in droog zand of houtkrullen. De eieren worden minimaal twee maal per dag 180 graden gekeerd.

Staand bewaren kan goed onder een hoek van ongeveer 45 graden. De eieren staan met de spitse punt naar beneden. Door de eihouder steeds te kantelen keren de eieren ruim 90 graden. Figuur 15 laat zien hoe dit werkt.

Kunstmatig broeden is minder natuurlijk, maar heeft ook een mooi aspect: het uitkomen van de kuikens is prachtig te volgen.

Voor een fokker die een flink aantal kuikens wil uitbroeden, is kunstmatig broeden de beste manier.

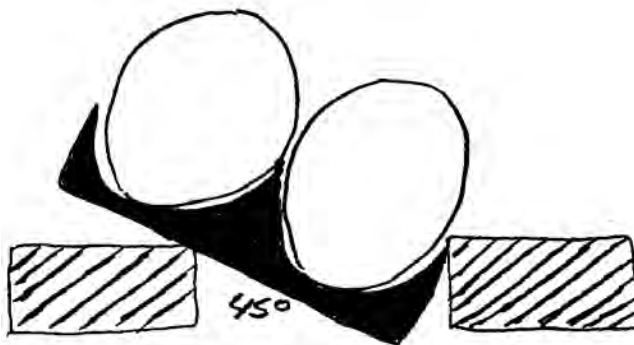

Fig. 15 Keren van broedeieren tijdens het bewaren

Voordelen van kunstmatig broeden:

- afhankelijk van de capaciteit van de machine kunnen veel eieren tegelijk worden uitgebroed
- ook weer mede afhankelijk van de capaciteit van uw machine kunnen kort achter elkaar eieren ingelegd worden (bijvoorbeeld elke week). Op deze manier hoeven de broedeieren niet zo lang te worden bewaard en dit komt de kwaliteit van de broedeieren ten goede

- de luchtvochtigheid, de temperatuur en het keren van de eieren kunnen automatisch door de broedmachine worden uitgevoerd. Bij goedkopere machines gaat dit minder goed of moet dit grotendeels handmatig gebeuren
- ziekteoverdracht door de hen op de kuikens is niet mogelijk
- de kuikens kunnen vanaf de geboorte gemakkelijker tam worden gemaakt (zie ook bij natuurlijk broeden hierboven).

Er zijn ook nadelen bij kunstmatig broeden:

- goede broedmachines zijn duur; van € 150 tot ver over € 1000
- behalve een broedmachine is er ook een kunstmoeder met een betrouwbare verwarming nodig
- de methode is minder natuurlijk.

Het is belangrijk eerst de handleiding van de broedmachine goed te lezen. De broedmachine moet eierroosters hebben voor de kleine kwarteleieren.

Het is best mogelijk dat het eerste broedsel in de machine niet vlekkeloos verloopt. Dit is niet vreemd, maar een kwestie van wennen.

Gewoon alle ervaringen opschrijven en nog een keer broeden. Al doende leert men.

Plaats de broedmachine bij voorkeur in een niet te warme ruimte en voorkom sterke temperatuurschommelingen en tocht.

De broedmachine moet ook waterpas staan. Daarna kan de broedmachine gestart worden. Volg exact de bijgeleverde gebruiksaanwijzing voor het instellen van de thermostaat, de ventilatie, de luchtvochtigheid en de eventuele automatische keerinrichting.

Het is verstandig de broedmachine een aantal dagen te laten draaien alsof er eieren in liggen. Zodra de machine een paar dagen exact de ingestelde broedtemperatuur (meestal rond 98 -100 graden Fahrenheit) vasthoudt, staat de thermostaat goed afgesteld.

Oefen ook met de watertoevoer voor de luchtvochtigheid en houdt de waarde aan die de fabrikant in de gebruiksaanwijzing opgeeft. Kijk ook of de automatische keerinrichting goed werkt. Heeft de broedmachine geen automatische keerinrichting, dan moeten de eieren in de machine minimaal twee keer per 24 uur met de hand worden gekeerd op dezelfde manier zoals beschreven bij het bewaren van broedeieren.

Draait de machine een paar dagen zoals het hoort, dan worden de eieren ingelegd.

Het is aan te raden de broedeieren voor de inleg in de broedmachine zes - acht uur te laten opwarmen tot bijvoorbeeld kamertemperatuur (20 - 22 graden Celsius). Op deze manier wordt een temperatuurschok, die nadelig kan zijn voor de embryo's, voorkomen.

Het is verstandig om in een broedmachine, die automatisch de eieren keert, de eerste dag de keerinrichting uit te zetten.

Deze rustperiode is beter voor de start van het jonge embryo. Op de tweede broeddag wordt de keerinrichting gestart of de eieren handmatig gekeerd.

Het kort openen van de broedmachine om de eieren handmatig te keren is niet nadelig voor de eieren. De temperatuur in de machine loopt wat naar beneden, maar dat is niet nadelig.

Broedse hennen verlaten ook het nest voor korte tijd en deze eieren koelen in de natuur vaak nog meer af. Integendeel, het even afkoelen schijnt een gunstig effect te hebben op de ontwikkeling van de embryo's.

Tijdens het broedproces moet het ei 12 - 13% van haar gewicht verliezen. Verdamping van water uit het ei zorgt voor het meeste gewichtsverlies. Teveel, maar ook te weinig verdamping is schadelijk voor het embryo en kan leiden tot afsterven van het embryo.

Het is dus belangrijk de waterverdamping in de eieren te beheersen door middel van het vochtgehalte in de broedmachine.

Vanaf het begin tot het aanpikken van het eerste kuiken is het gewenste vochtgehalte 55 - 60%.

De waterverdamping uit de eieren kan ook gecontroleerd worden. Kippeneieren kunnen met een schouwlamp belicht worden om de vochtverdamping te controleren. Bij kwarteleieren kan dit niet altijd, omdat de schaal vaak donker van kleur is.

De verdamping kan ook gecontroleerd worden door het gewichtsverlies van de eieren te meten. Voorbeeld van een berekening: er worden 30 eieren voor de inleg in de broedmachine gewogen. Deze eieren hebben een broedduur van 21 dagen. Zij wegen samen 300 gram. Op dag 21 moeten de eieren dus 13% minder wegen. De eieren wegen dan samen 264 gram.

Maak nu een grafiek met op de horizontale as 21 punten die de 21 dagen van het broedproces voorstellen. Op de verticale as komen 6 punten, te beginnen met 250 gram, het volgende punt 260 gram tot het zesde punt dat 300 gram weergeeft.

Dag 0 (inlegmoment) en het punt voor 250 gram vallen samen in het kruispunt van de beide assen van de grafiek. Trek nu een rechte lijn van het punt 300 gram op de verticale as naar het punt op de horizontale as dat dag 21 aangeeft.

Een paar keer tijdens het broedproces, bijvoorbeeld op dag 6, dag 13 en dag 18, worden de 30 eieren gewogen en het gewicht in de grafiek uitgezet. Het gewicht van de 30 eieren moet dicht in de buurt van de rechte lijn (die de ideale situatie voorstelt) liggen. Is dit niet zo, dan moet het vochtgehalte in de broedmachine worden bijgesteld. Zijn de eieren te licht, houdt dan enkele dagen het vochtgehalte wat hoger. Zijn de eieren nog te zwaar, verlaag dan enkele dagen het vochtgehalte.

Het keren van de eieren wordt ongeveer 4 dagen voor de eieren uitkomen gestopt. Keren is dan niet meer nodig noch zinvol, omdat de kuikens al helemaal zijn gevormd.

Drie dagen voor het uitkomen worden de eieren in de uitkomstlade onderin de broedmachine gelegd.

Uitkomen in de broedmachine

Als het eerste ei is aangepikt, is het verstandig het vochtgehalte in de broedmachine van ongeveer 50% - 60% te verhogen tot 70 - 75% te verhogen om te voorkomen dat de eischaaflvies te snel uitdrogen. Worden deze vliezen tijdens het uitkomen geel van kleur, dan zijn ze opgedroogd. Het kuikens loopt het risico om vast te blijven zitten aan het vlies, komt niet meer verder uit het ei en gaat dood.

Stoor op deze dagen het proces niet door de broedmachine te openen. Alles met rust laten is het beste. Wordt de broedmachine geopend tijdens het uitkomen, dan is het vochtgehalte in de broedmachine verstoord en drogen de eischaaflvies sneller uit.

Kuikens helpen bij het uitkomen is niet goed, zij moeten dit zelf doen. Dus gewoon de natuur haar gang laten gaan en niet ingrijpen.

De kuikens komen na het aanpikken van de eischaal binnen een aantal uren uit het ei. De snelheid van uit het ei kruipen is afhankelijk van de soort.

De kuikens mogen niet direct na het uitkomen uit de broedmachine gehaald worden. Dat kan pas als alle kuikens droog zijn.

Het is echter verstandig de kuikens nog een aantal uren rustig te laten zitten in de broedmachine. Voedsel hebben ze de eerste 24 uur niet nodig, warmte des te meer. Het restant van de dooier is vlak voor het uitkomen opgenomen in de einddarm van het kuiken. Op deze voedselvoorraad kunnen de kuikens desnoods enkele dagen teren. Deze dooier moet door het kuiken ook verteerd worden, anders bestaat het gevaar dat deze dooier in de darm van het kuiken gaat rotten. Dit is vaak dodelijk voor het kuiken.

Opfokken van de kuikens in een kunstmoeder

De kuikens zijn uit de broedmachine gehaald en in de kunstmoeder geplaatst. Voedsel hebben de kuikens de eerste 24 uur na het uitkomen niet nodig. Water geven is wel nodig.

Gebruik voor de kleine kuikens fijne houtkrullen. Op een leeftijd van vier tot vijf weken kunnen de houtkrullen door droog zand worden vervangen (→ hoofdstuk 6: Huisvesting).

Als kunstmoeder is een oude aquariumbak waarvan het glas aan de voorzijde is vervangen door fijn gaas goed te gebruiken. Het deksel van deze kunstmoeder is ook van gaas.

Op deze manier is er voldoende beschutting, maar ook ventilatie.

Fig. 16 Kuiken Japanse kwartel geelwildkleur: één dag oud

Op de bodem van de kunstmoeder komt eerst een dikke laag fijne houtkrullen. Daarbovenop kan dan nog voor de eerste 24 uur een oude badstoffen handdoek gelegd worden om de kuikens wat extra houvast te geven.

Als verwarming is een infrarode warmtelamp geschikt die in het begin op ongeveer 10 centimeter hoogte van de bodem hangt. De kunstmoeder wordt wel een uur voordat de kuikens erin gaan opgewarmd. In plaats van infrarode lampen kunnen ook warmteplaten worden gebruikt. Als de kuikens ouder worden, wordt de lamp steeds een beetje verder omhoog getrokken. Het voordeel van deze lamp is dat geen licht maar wel warmte wordt gegeven. De kuikens groeien dan op bij een natuurlijk dag- en nachtritme. Dit is beter dan lampen te gebruiken die licht afgeven, want dan zitten de kuikens 24 uur per dag in fel licht.

Het is belangrijk om de kuikens precies de goede verwarming te geven.

Een goede maatstaf is te bekijken hoe de kuikens onder de lamp liggen. Liggen zij op elkaar recht onder de lamp, dan hebben zij het te koud.

Liggen ze in een wijde cirkel onder lamp, dan is het te warm. De temperatuur is goed als de kuikens wel onder de lamp liggen, maar niet op elkaar.

De kuikens groeien snel en kunnen na ruim twee tot drie weken al naar hun definitieve hok. In dit hok kan nog bijverwarmd (met dezelfde infrarode warmtelamp) worden, al naar gelang dat nodig is.

De temperatuur in de kunstmoeder kan ook gemeten worden. Meten kan met een normale thermometer die onder de lamp op de bodem wordt gelegd. In het begin moet deze temperatuur ongeveer 38 graden Celsius zijn. Na enkele dagen kan de temperatuur al een paar graden lager worden. Naarmate de kuikens groter worden en meer veren krijgen, is de temperatuur minder kritisch. Aan de hand van het gedrag van de kuikens (zoals hierboven beschreven), wordt de temperatuur verder geregeld.

*Fig. 17
Eenvoudige zelf
te maken
kunstmoeder
met infrarode
lamp voor de
verwarming*

Kuikens hebben vers drinkwater nodig. Pasgeboren kuikens willen nog wel eens verdrinken in een te diepe drinkbak. Een klein open schaalpje of bakje (één of twee centimeter diep) is prima. Leg dan wel de eerste 5 dagen kiezelstenen of knikkers in het bakje om verdrinken van de kuikens te voorkomen.

Drinkbakken met een drinknippel kunnen ook gebruikt worden. In de drinkbakken kunnen de kuikens nooit verdrinken. Het nadeel is dat de kuikens er soms langer over doen om deze drinkbakken te vinden.

U kunt de kuikens leren te drinken uit de waterbak. Druk een paar keer de kuikens met de snavel voorzichtig in het water en zij weten het. Vaak is het voldoende als één kuiken de waterbak weet te vinden. Alle anderen volgen dan snel door af te kijken (zie figuur 11 op pagina 15).

Kwartelkuikens kunnen prima opgroeien met kuikenopfokmeel of –kruimel voor siervogels. Pas op dat de korrel niet te groot is. Is dit wel zo, dan worden de eerste dagen de korrels fijn gemalen met een koffiemolen.

De fabrikant van het voer beschrijft op de verpakking precies hoe gevoerd moet worden.

Er is ook opfokvoer met anticoccidiostatica. Dit zijn geneesmiddelen die er ervoor zorgen dat uw kuikens geen coccidiose krijgen (→ hoofdstuk 8: Ziekten en andere ongemakken).

Als de kuikens in een goed en schoon hok worden opgefokt, zijn deze voertoevoegingen niet nodig. De kans is groot dat de kuikens zelf een weerstand opbouwen tegen deze ziekte. Dit is de beste waarborg om later bij de volwassen dieren geen coccidiose te krijgen.

Fig. 18 Japanse kwartelkuikens geelwildkleur zes dagen oud

Opfokvoer voor de kuikens kan vanaf het eerste moment van voeren met een beetje uitgezeefde maagkiesel worden gemengd. Koop hiervoor maagkiesel in de kleinste soort en zeef dit de eerste dagen door een keukenzeef. Door te zeven wordt alleen het allerfijnste grit gevoerd. Na enkele weken kan worden begonnen met heel fijn geknipt groenvoer, bij voorkeur gras of vogelmuur. De kuikens moeten eerst wennen aan groenvoer, maar daarna zijn ze er gek op.

Fig. 19 Japanse kwartelkuikens geelwildkleur (14 dagen oud) in het opfokhok

Opfokken van de kuikens na natuurbroed

Het opfokken van kuikens met een hen verloopt nogal anders.

In ieder geval zijn er geen zorgen over verwarming en temperatuur; dat doet de hen perfect.

De hen met de kuikens kunnen niet samen met andere dieren in een hok gehouden worden.

Dit betekent dat voor elke hen met kuikens een apart hok nodig is. Bij sommige soorten kan de haan wel bij de hen met kuikens blijven. Gaat het toch niet goed, dan moet de haan tijdelijk naar een ander hok.

De voederwijze is vergelijkbaar met de situatie in de kunstmoeder. Het is echter niet de bedoeling dat de hen al het kuikenvoer gaat opeten. Om dit te voorkomen schernt u het kuikenvoer af met een soort rooster met openingen, waardoor de kuikens bij het voer kunnen komen en de hen niet. Voor het drinkwater geldt ook hetzelfde als hierboven beschreven.

Het is nodig om het hok (en de ren) van de hen met de kuikens goed schoon te houden. Via de mest van de hen kunnen de kuikens gemakkelijk ziekten zoals darmparasieten oplopen. Jonge kuikens zijn erg gevoelig voor deze ziekten en gaan er snel aan dood.

Zijn de kuikens helemaal bevederd en kruipen ze nauwelijks of niet meer onder de hen, dan kan de hen van de kuikens gescheiden worden. De kuikens hebben haar niet meer nodig.

De hen moet teruggezet worden in het hok met de andere hennen of de haan kan weer bij deze hen geplaatst worden.

En hoe nu verder met de fokkerij

De eerste jonge dieren zijn gefokt, maar hoe nu verder?

Zijn de jonge dieren goede dieren, dan is de combinatie van de ouderdieren een goede combinatie. Deze ouderdieren worden de volgende keer weer gebruikt.

Het is niet verstandig met de gefokte jonge dieren een broer-zuster paring toe te passen. Dat is een sterke manier van inteelt en geeft kans op minder vitale dieren. De dieren kunnen ook ziektegevoeliger worden en de hennen leggen soms minder eieren.

Een paring toepassen van dochter op vader en zoon op moeder is prima. Dat is een minder sterke inteelt. Op deze manier vaker terugparen binnen de 'familie' (dus inteelt) is de beste manier om een echte 'stam' op te bouwen. Voorwaarde hierbij is dat er streng wordt geselecteerd op uiterlijke kenmerken die behoren bij de soort, maar evengoed op vitaliteit en gezondheid. Wordt de selectie op deze laatstgenoemde eigenschappen uit het oog verloren, dan is de opbouw van de stam gedoemd te mislukken.

Koop als het nodig is een onverwant fokdier, maar bedenk dan wel dat een totaal nieuw genenpakket in de eigen stam wordt binnengehaald. Dus niet alleen goede, maar ook minder goede of echt slechte eigenschappen. In feite begint de stamvorming dan weer opnieuw. Wees dus streng in de selectie en wees zuinig met het introduceren van stamvreemde genen.

Niemand is zomaar een fokker. Dat wordt ook niet uit een boekje geleerd.

Door ervaring op te doen, door te kijken op tentoonstellingen en door informatie uit te wisselen met collega-fokkers kan veel geleerd worden over het fokken van dieren.

Het gevoel voor fokken moet ook een beetje aangeboren zijn.

10 Chinese dwergkwartel (*Coturnix chinensis*)

Deze kwartel behoort tot de **grondkwartels**.

De Chinese dwergkwartel leeft en blijft altijd op de grond.

Natuurlijk leefgebied

De Chinese dwergkwartel komt voor in zuidelijk China en India, Zuidoost-Azië, Indonesië, Filipijnen, Nieuw Guinea en Noord-Australië.

Het dier leeft in graslanden en gebieden met lage struiken.

Uiterlijk

Fig. 20 Chinese dwergkwartel haan wildkleur

Deze kwartel meet van kop tot en met staart ruim twaalf centimeter en is daarmee de kleinste kwartel en ook de kleinste hoenderachtige ter wereld.

Het gewicht van deze kwartel schommelt rond 50 gram. De eieren wegen gemiddeld vijf gram. De haan en de hen verschillen in kleur van elkaar.

Het herkennen van hanen en hennen wordt hierdoor erg gemakkelijk. Een van elkaar verschillende kleur bij hanen en hennen wordt geslachtsdimorfisme genoemd.

De wildkleur van de haan is van boven gezien donkerbruin met streepjes en lichte nerven van de veren.

De borst en flanken zijn blauw met een roestbruine buik en staart.

De kop valt op door een zwart-witte keeltekening die ook wel een maskertekening wordt genoemd. De ogen zijn roodbruin tot grijs van kleur.

De hen is overwegend donkerbruin van boven met lichter bruin op de borst en buik. Vooral op de rug komen vele dwarsstreepjes op de veren voor en dit geeft een prachtig beeld. De ogen zijn bruin van kleur, evenals de snavel. De poten zijn oranjekeurig tot geel.

Huisvesting

De Chinese dwergkwartel kan in elk hok of volière gehouden worden. Zitstokken heeft deze soort niet nodig. Een groot voordeel van deze kleine kwartel is dat zij in een kleine ruimte gehouden kan worden. Zelfs in de huiskamer in een kamervitrine met een grondoppervlakte van één bij één meter of een binnenvolière is mogelijk. Maar ook in een grote volière voelen ze zich thuis.

Voor de inrichting van de hokken wordt verwezen naar het hoofdstuk over huisvesting (→ zie hoofdstuk 6: Huisvesting).

Oorspronkelijk is deze kwartel een tropische vogel, die door jarenlang fokken in onze gebieden volledig winterhard is geworden. Voorwaarde is wel een droge en beschutte omgeving (nachthok).

Fokken

De dieren houden van een droge zanderige bodem met voldoende schuilgelegenheid. De hen maakt ergens in het hok op een beschutte plaats een ruw kuiltje in de grond. Zij legt in de dagen daarop ongeveer 10 eieren en gaat dan broeden. Na 15 – 17 dagen komen de kuikens uit. De haan kan meestal wel bij de broedende hen en bij de kuikens in het hok blijven. Soms komen er wat rusteloze en wilde hanen voor die de hen storen en ook niet goed met kuikens kunnen omgaan. In dit geval moet deze haan tijdelijk in een ander hok geplaatst worden. Met deze haan moet ook niet meer worden gefokt.

Fig. 21 Een nest van Chinese dwergkwartels in een volière

In het broedseizoen roepen de hanen regelmatig. Dit is natuurlijk gedrag, want met dit geluid verdedigen zij hun territorium en proberen zij een hen te lokken. Dit geluid is niet hinderlijk of hard. Plaatsing van een hen bij de haan zorgt er voor dat het roepen minder wordt.

De kuikens zijn zo klein dat zij gemakkelijk door dubbeltjesgaas kruipen. Pas dus op, want de jonge kuikens sterven heel snel aan onderkoeling als zij de hen kwijt zijn.

De opfok van de kuikens is niet moeilijk (→ zie hoofdstuk 9: Fokken).

Na drie tot vier weken kunnen de hanen al worden onderscheiden van de hennen.

Denk er om dat de kuikens, als dat nodig is, al vroeg geringd moeten worden. Meestal is dat in de 2^e week na de geboorte (→ zie hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij). De ringmaat voor deze soort is 3,5 millimeter.

Na ruim acht weken zijn de kuikens volwassen.

Wordt de broedmachine gebruikt voor het uitbroeden, dan kan geprobeerd worden twee of drie hennen bij een haan te plaatsen. Meestal gaat dat wel goed en zijn er in korte tijd voldoende eieren beschikbaar.

Oppassen

Sommige Chinese dwergkwartels hebben de nare eigenschap snel te vervallen in hardnekkig verenpikken bij elkaar. Dit pikken leidt vaak tot kannibalisme. Als het eenmaal zover is, is het moeilijk hier weer vanaf te komen.

Om overmatig verenpikken te voorkomen kan het volgende geprobeerd worden:

- voorkom te veel dieren op een kleine ruimte
- plaats geen vreemde dieren bij elkaar als deze in voortplantingsconditie zijn
- bied voldoende schuilgelegenheid in het hok en de ren
- geef regelmatig groenvoer, extra maagkiezel en schelpengrid
- voorkom dat de dieren schrikken.

Met dieren die dit vervelende gedrag vertonen, moet nooit meer gefokt worden. Mogelijk is dit slechte gedrag erfelijk.

Kleurmutaties

Deze soort kent naast de oorspronkelijke wildkleur ook een aantal kleurmutaties.

Niet al deze kleurmutaties komen voor in Nederland.

De bekendste kleurmutanten in Nederland zijn:

- zilver wildkleur; hierbij is al het bruin vervangen door zilvergrijs
- wit
- bont
- koekoek.

11 Harlekijnkwartel (*Coturnix delegorguei*)

Deze kwartel behoort tot de **grondkwartels** en leeft ook altijd op de grond

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel komt voor in grote delen van Afrika; ruwweg van de onderkant van de Sahara-woestijn tot en met Zuid-Afrika en Madagaskar.

Het dier leeft in graslanden en ook wel in agrarische gebieden met lage begroeiing.

Uiterlijk

Deze kwartel is iets groter dan de Chinese dwergkwartel en meet ruim 15 centimeter. Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 70 gram. De eieren wegen gemiddeld 8 gram.

De wildkleur maakt een duidelijk onderscheid tussen de haan en de hen. Deze soort kent dus ook een geslachtsdimorfisme.

De wildkleur van de haan is van boven gezien bruin met streepjes en lichte nerven van de veren. Borst en buik zijn gitzwart. Opvallend zijn de roodbruine flanken met druppelvormige zwarte vlekken.

De kop valt op door een zwart-witte keeltekening, vandaar de naam Harlekijn (clown).

De hen is overwegend donkerbruin van boven met lichter bruin op de borst en buik. Vooral op de buik komen veel dwarsstreepjes op de veren voor en dit geeft een prachtig beeld. De kleur van de Harlekijnkwartelhen lijkt veel op die van de Chinese dwergkwartelhen. De ogen zijn donker van kleur, de snavel is zwart en de poten vleeskleurig.

Fig. 22
Harlekijnkwartel haan
wildkleur

Huisvesting

De huisvesting van deze soort is vergelijkbaar met die van de Chinese dwergkwartel. Deze soort is echter iets groter en is daardoor minder geschikt om in kleine vitrines te houden.

De Harlekijnkwartel komt oorspronkelijk uit warme streken, maar kan goed tegen de koude in ons land, mits ze een droge en tochtvrije omgeving (nachthok) tot hun beschikking hebben.

Fokken

De dieren houden van een droge bodem met voldoende schuilgelegenheid. De hen maakt een ruw kuiltje ergens op een beschutte plaats en legt daar acht tot tien eieren, waarna zij gaat broeden. Na ruim 16 - 17 dagen komen de kuikens uit. De hen en de haan zorgen samen voor de kuikens. Na ruim 7 weken zijn de kuikens volwassen en zijn de hanen al te onderscheiden van de hennen.

Denk aan het vroegtijdig bestellen van de pootringen, want de kuikens groeien snel en in de 2^e week na de geboorte moeten de dieren al geringd worden (→ zie hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij). De ringmaat is 4,5 millimeter.

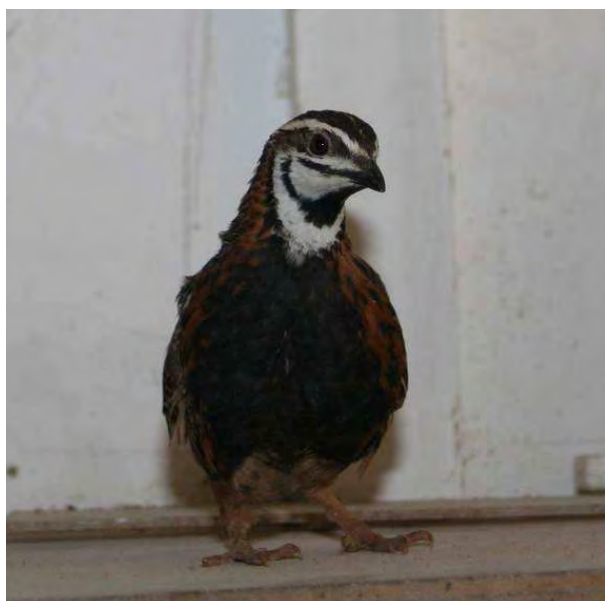

Fig. 23
Karakteristieke kop van de Harlekijn.

Ook de hanen van deze soort roepen in het voortplantingsseizoen, maar dat is niet hinderlijk. Een hen bij de haan vermindert het roepen.

Twee of drie hennen bij een haan lukt meestal wel, waardoor er sneller genoeg eieren beschikbaar zijn voor de broedmachine. Het komt bij deze soort wel voor de hennen in verschillende perioden leggen.

Oppassen

Deze kwartelsoort is gevoelig voor inteelt, waardoor de vitaliteit en de fok sterkt terug loopt. Streng selectie op vitaliteit is nodig. Het kan nodig zijn om een onverwant dier in de eigen stam in te fokken om de vitaliteit te verhogen.

Kleurmutaties

Van de Harlekijnkwartel zijn geen kleurmutaties bekend.

12 Coromandelkwartel (*Coturnix coromandelica*)

De Coromandelkwartel behoort ook tot de **grondkwartels**.

De kwartel leeft en blijft altijd op de grond.

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel komt voor grote delen van India, Oost-Pakistan tot Birma en Thailand. De naam Coromandel komt vanwege de plaats waar de eerste dieren ontdekt werden, de Coromandelukst. Het dier leeft in graslanden, agrarische gebieden, open gebieden of gebieden met laag struikgewas.

Uiterlijk

Deze schitterend gekleurde kwartel is nauw verwant aan de Harlekijnkwartel. Wat type en uiterlijk betreft lijkt deze soort ook sterk op de Harlekijnkwartel en is ook even groot (15 centimeter).

Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 70 gram. De eieren wegen gemiddeld zeven gram.

De wildkleur maakt een duidelijk onderscheid tussen de haan en de hen.

De wildkleur van de haan is van boven gezien bruin met streepjes en lichte nerven van de veren. Op de borst zien we een grote zwarte vlek. Het meest opvallend zijn de flanken. Deze zijn lichtbruin, getekend met sierlijke zwarte druppelvormige vlekken.

De kop toont ook een mooie zwart-wit tekening.

De hen is overwegend bruin van boven met lichter bruin op de borst en buik. Vooral op de rug komen veel dwarsstreepjes op de veren voor en dit geeft een prachtig beeld. De ogen zijn donker van kleur, de snavel is zwart en de poten vleeskleurig.

Huisvesting

Voor de huisvesting geldt vrijwel hetzelfde als voor de eerder beschreven Harlekijnkwartel.

Fokken

Voor het houden en fokken van deze kwartels wordt verwezen naar de beschrijving van de Harlekijnkwartel.

Oppassen

De Coromandelkwartel is een wat drukke, zenuwachtige vogel. Dit gedrag komt vaak tot uiting in flitsende snelle bewegingen.

Kleurmutaties

De Coromandelkwartel komt alleen voor in de wildkleur.

13 Europese kwartel (*Coturnix coturnix*)

Deze Europese kwartel behoort ook tot de **grondkwartels**.

Natuurlijk leefgebied

De Europese kwartel komt voor in een groot gebied tussen ruwweg Scandinavië in het noorden tot geheel Afrika aan de zuidkant. De westkant van dit gebied wordt gevormd door de Britse Eilanden en de oostgrens loopt tot aan Midden-Azië.

Fig. 24 Europese kwartel haan wildkleur

Deze kwartelsoort is een echte seizoenstrekker. In onze winter trekt deze kwartel naar het zuiden en komt in het voorjaar weer terug om te broeden. Deze kwartel houdt van open terreinen met lage plantengroei, graslanden en agrarische gebieden. In Nederland komt deze prachtige getekende kleine grondkwartel ook nog in het wild voor, zij het helaas sporadisch.

Uiterlijk

Het type van deze kwartel lijkt op dat van de Harlekijnkwartel.

De Europese kwartel meet van kop tot staart ruim 16 - 17 centimeter. Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 80 - 90 gram. De eieren wegen gemiddeld acht tot negen gram.

Deze soort kent geen duidelijk geslachtsdimorfisme.

Deze kwartel heeft een uitgesproken camouflagekleur. De basiskleur is vrij donkerbruin met lichte veernerven. Het meest opvallende verschil tussen hen en haan vinden we bij de keelstrepen en de borstkleur. De hen mist duidelijke donkere tot zwarte keelstrepen, terwijl de haan lange strepen heeft. De oogkleur is donker.

De snavel is donker hoornkleurig en de poten vleeskleurig.

Huisvesting

De huisvesting is vergelijkbaar met die van de hiervoor beschreven kleine grondkwartels. De Europese kwartel is soms wel wat schuw en schrikachtig van karakter, maar kan met enig geduld wel tam worden gemaakt. Deze inheemse kwartel kan minder goed tegen koude vochtige winters. Zij hebben een beschut hok en ren of volière nodig met een droge bodem.

Fokken

De dieren houden van warmte en een droge bodem met voldoende schuilgelegenheid. De hen maakt een ruw kuiltje ergens op een beschutte plaats en legt daar acht tot tien eieren, waarna zij gaat broeden. Het totale aantal eieren dat in een seizoen wordt gelegd is beperkt.

Na ruim 16 -17 dagen komen de kuikens uit. De hen en de haan zorgen samen voor de jongen. Na ruim twaalf weken zijn de kuikens volwassen.

Denk aan het vroegtijdig bestellen van de pootringen, want de kuikens groeien snel (→ zie hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij). De ringmaat is 4,5 millimeter.

Omdat deze soort in Nederland beschermd is, is het ringen van de dieren wettelijk verplicht.

Ook de hanen van deze soort roepen in het voortplantingsseizoen. Het geluid is wel hard, maar niet erg hinderlijk.

Het aantal eieren dat de hennen van deze soort leggen is vrij beperkt. Om meer eieren tegelijk te krijgen, kan geprobeerd worden meer hennen bij een haan te plaatsen.

Oppassen

Leggen de hennen van deze soort veel eieren, dan is de kans groot dat de dieren zijn gekruist met een andere soort (zoals de Japanse kwartel). Deze hennen zijn dus rasonzuiver en moeten nooit gebruikt worden om mee te fokken.

Deze soort wordt minder dan de andere soorten grondkwartels door de liefhebbers gehouden. Het kan soms enige tijd kosten om goed fokmateriaal te krijgen.

Kleurmutaties

De Europese kwartel komt alleen voor in de wildkleur.

14 Japanse kwartel (*Coturnix japonica*)

De Japanse kwartel behoort ook tot de **grondkwartels** en leeft dus ook altijd op de grond.

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel komt voor in grote delen van Azië, inclusief Japan. Zij leeft graag in gebieden met lage plantengroei en in agrarische gebieden.

Uiterlijk

De Japanse kwartel die we nu aantreffen bij fokkers en liefhebbers is groter dan de oorspronkelijke wilde Japanse kwartel. Deze laatste lijkt wat grootte en type betreft sterk op de Europese kwartel.

De door liefhebbers gefokte Japanse kwartel meet met gemak 17 - 19 centimeter en weegt 90 - 110 gram. De eieren wegen gemiddeld tien gram.

Deze soort heeft wel een duidelijk geslachtsdimorfisme.

Fig. 25 Japanse kwartel haan wildkleur

De wildkleur van deze kwartel is een uitgesproken camouflagekleur.

De basiskleur is vrij donkerbruin met zeer donkere vlekken en lichte veernerven. Het meest opvallende verschil tussen hen en haan zien we bij de borstkleur.

De haan heeft lichtroodbruine veren op de borst met lichte nerven. De hen heeft een crèmekleurige borst met donkere streping.

De haan heeft daarbij een bruine keel, terwijl de kleur van de keelveren bij de hen veel lichter is.

De ogen zijn donker van kleur. De snavel is donker en de poten zijn vleeskleurig.

De hen is duidelijk groter van formaat dan de haan.

Huisvesting

De Japanse kwartel is een gemakkelijk te houden soort en voelt zich snel overal thuis. Een te klein hok is gezien de grootte van de dieren toch minder geschikt. De soort is winterhard, maar heeft graag een beschut en tochtvrij hok in de winter.

Fokken

De Japanse kwartels die in ons beschermde milieu worden gehouden zijn niet volledig vergelijkbaar met de natuurlijke wildvorm. Onze Japanse kwartels zijn gemakkelijk te houden en

Fig. 26 Kleurmutant van de Japanse kwartel: donkerwildkleur

leggen veel eieren, maar broeden zelf niet of nauwelijks. De broedmachine biedt hier uitkomst. De dieren houden van warmte en een droge bodem met voldoende schuilgelegenheid. De hen maakt een ruw kuiltje ergens op een beschutte plaats en legt daar haar eieren of legt de eieren zo maar ergens in het hok of de ren. Na ruim 16 - 17 dagen komen de kuikens uit.

Denk aan het vroegtijdig bestellen van de pootringen, want de kuikens groeien snel. Het ringen moet meestal in de 2^e of 3^e week gebeuren (→ zie hoofdstuk 18: Georganiseerde kleindierliefhebberij). De ringmaat is 6 millimeter.

De jonge dieren zijn met zes weken volgroeid en beginnen vervolgens al snel te leggen eieren. De Japanse kwartelhaan accepteert meerdere hennen. Op deze manier kunnen snel voldoende eieren verkregen worden voor de broedmachine.

De legkracht van de Japanse kwartel is formidabel. Goede gezonde hennen leggen maandenlang vrijwel elke dag een ei.

Oppassen

Omdat er nog al eens met kleurmutanten wordt ingekruist, is het van belang om zuivere fokdieren te kopen bij een goede fokker.

De hanen van deze soort willen in het voortplantingsseizoen nogal eens fel reageren naar hennen. Ook om deze reden is het goed meerdere hennen bij een haan te plaatsen, zodat hij zijn aandacht voor de hennen moet verdelen. Goede en voldoende schuilgelegenheid geeft de hennen ook de mogelijkheid om zo nu en dan weg te kruipen.

De hanen roepen in broedconditie vaak en hard, hoewel het geluid niet stoort. Om veel geroep te voorkomen moeten geslachtsrijpe hanen in het broedseizoen niet alleen in een hok geplaatst worden. Zij volgen dan hun natuurlijke drang om hennen te lokken. Geef deze hanen het gezelschap van een en het meeste geroep is over. Plaatsen in een hok met een gazen tussenschot werkt ook, omdat de haan dan de hen(nen) kan zien.

Kleurmutaties

De Japanse kwartel kent naast de wildkleur een aantal kleurmutaties.

De in Nederland bekendste kleurmutaties zijn:

- geelwildkleur, zie fig. 1, fig. 27 en 28.
- donker wildkleur
- bruin
- bont
- wit.

Fig. 27 en 28 Japanse kwartel geelwildkleur: links de haan en rechts de hen

15 Blauwschubbenkwartel (*Callipepla squamata*)

Deze kwartel behoort tot de groep van de boomkwartels.

Zij leven grotendeels op de grond, maar slapen bij voorkeur in bomen of struiken.

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel komt voor in woestijnachtige graslanden en droge gebieden in Amerika (Californië, Nevada, Nieuw-Mexico, Kansas, Texas en Colorado) en is gewend aan hoge temperaturen en droogte.

Uiterlijk

De Blauwschubbenkwartel meet van kop tot staart ruim 24 centimeter.

Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 180 gram. De eieren wegen gemiddeld elf gram.

Deze kwartel is over het gehele lichaam blauwgrijs van kleur met op de borst, hals en de rug zwartomrande lichte veren die een schubbeneffect tonen. Vandaar de naam van deze kwartel.

Fig. 29
Blauwschubbenkwartel haan

De buik en vleugels zijn wat lichter gekleurd, maar wel met de schubbentekening. De haan heeft, afhankelijk van de ondersoort, een roestbruine vlek op de borst en een korte brede kuif op de kop. De hen is vrijwel hetzelfde gekleurd, maar mist de roestbruine vlek. De oog- en snavelkleur zijn donkerbruin. De poten zijn hoornkleurig.

Huisvesting

Deze kwartel vraagt een grotere ruimte dan de grondkwartels. Een ruime volière is daarvoor geschikt. De dieren leven overdag meestal op de grond, maar willen voor de nacht omhoog. De takken (of zitstokken) voor deze kwartels moeten ongeveer 20 millimeter dik zijn. De soort vraagt een droge warme omgeving. Deze kwartelsoort is ook vorstgevoeliger dan de andere soorten. Temperaturen onder het vriespunt in het hok zijn niet gewenst.

De kuikens van deze warmte- en droogteminnende soort zijn erg gevoelig voor tocht en vocht en dit is vaak dodelijk voor jonge dieren. Ook de volwassen dieren zijn gevoelig voor wormbesmetting in een vochtige bodem en gaan hieraan vaak dood. Hiermee moet bij de huisvesting rekening worden gehouden.

Fokken

Blauwschubbenkwartels gaan in een ruim hok of volière wel tot broeden over, mits zij een beschutte plek kunnen vinden. Deze kwartels worden als paar gehouden. De hen legt tien tot veertien eieren en broedt deze uit in ongeveer 23 dagen. De hen en de haan zorgen samen voor de kuikens. Machinaal uitbroeden van de eieren gaat ook uitstekend. De ringmaat voor deze kwartels is 6,0 millimeter. De kuikens zijn in ruim vier maanden volwassen.

Oppassen

Deze kwartel is soms wat schrikachtig van karakter, maar kan ook goed tam worden.

Kleurmutaties

De Blauwschubbenkwartel komt alleen voor in de wildkleur. Er komen wel enkele ondersoorten voor, die dikwijls onderling zijn gekruist.

16 Californische kuifkwartel (*Callipepla californica*)

Deze kwartel behoort ook tot de groep van de boomkwartels. Deze kwartel leeft dus grotendeels op de grond, maar slaapt bij voorkeur in bomen of struiken.

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel komt voor in het westen en zuiden van Noord-Amerika. Het zijn dieren die houden van een droge omgeving. De dieren leven in het broedseizoen paarsgewijs. Na het broedseizoen worden grote groepen gevormd. De dieren houden net als alle andere kwartelsoorten van open gebieden met lage begroeiing en her en der bomen.

Uiterlijk

De prachtig getekende en gekleurde Californische kuifkwartel is bijzonder aantrekkelijk om te zien. Het type van deze kwartel lijkt op dat van de Blauwschubbenkwartel. Het dier meet van kop tot staart ruim 25 centimeter. Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 180 gram. De eieren wegen gemiddeld 11 gram.

Een eerste kenmerk is de opvallende zwarte kuif op de kop van het dier. De kop van de haan is zwart met witte strepen. De lichaamskleur is overwegend blauwgrijs met op de flanken een zwart-

witte streping en op de borst lichte veren met een donker randje. De hen is bruingrijs met dezelfde tekening, behalve de witte strepen op de kop. De kuif is bij de hen ook kleiner dan bij de haan.

De ogen zijn donker tot zwart van kleur, evenals de snavel. De poten zijn donker hoornkleurig.

*Fig. 30
Californische kuifkwartel
haan wildkleur*

Huisvesting

Deze kwartels zijn vrij druk van aard, maar kunnen prima in een ruime volière gehouden worden. Op deze manier komen ze het best tot hun recht.

De voorwaarden voor huisvesting zijn verder vergelijkbaar met die van de hierboven genoemde Blauwschubbenkwartel.

Fokken

Deze kwartels worden paarsgewijs gehouden. Deze dieren leggen gemakkelijk eieren. Zelf gaan broeden is een ander verhaal. Als de hen geen beschutte plaats kan vinden voor een nest, wordt de hen niet broeds en legt dan maar door.

Is er wel een beschutte plaats voor een nest te vinden, dan gaat ze ook gemakkelijk tot broeden over. Na ruim 23 dagen komen de kuikens uit het ei.

Een kenmerk van deze kwartels is dat de kuikens in vijf maanden volwassen zijn, maar pas na een jaar geslachtsrijp worden.

De ringmaat is 6,0 millimeter.

Machinaal uitbroeden gaat ook prima. Om meer eieren te krijgen, is het nodig elke dag de eieren te rapen. Waarschijnlijk legt de hen dan voor een langere tijd elke dag een ei.

Oppassen

Deze kwartel gedraagt zich wat druk en schrikachtig, maar kan desondanks goed wennen aan de verzorger. Deze soort is redelijk winterhard.

De Californische kuifkwartel wordt wel gekruist met de sterk verwante Gambel kwartel. Let dus goed op dat altijd met zuivere dieren wordt gefokt.

De Gambel kwartel wordt weinig in Nederland gehouden. Deze soort is gevoelig voor kou, vocht en tocht en de dieren hebben het daardoor moeilijk in ons klimaat.

Nog een verwante soort is de Douglas kwartel. Deze kwartel wordt ook weinig aangetroffen in Nederland. Deze soort is extreem schuw en een matige legger. Daarbij is deze soort in ons klimaat erg gevoelig voor ziekten.

Kleurmutaties

De Californische kuifkwartel komt alleen voor in de wildkleur.

17 Virginische boomkwartel (*Colinus virginianus*)

Deze kwartel behoort tot de groep van de boomkwartels.

Deze kwartel leeft grotendeels op de grond, maar slaapt bij voorkeur in bomen of struiken.

Natuurlijk leefgebied

Deze kwartel leeft in het oostelijke deel van Noord-Amerika en in het noordelijke deel van Mexico. Zij leven vooral in gebieden met weilanden en akkers. Daar zoeken zij hun voedsel. Er moeten ook bossen in de buurt zijn, omdat deze kwartels graag hoog in de bomen de nacht doorbrengen.

Uiterlijk

Het type van deze kwartel wijkt af van dat van de Californische kuifkwartel. Het lichaam is ronder van bouw.

Deze kwartel meet van kop tot staart ruim 25 centimeter.

Het gewicht van deze kwartel is ongeveer 180 gram. De eieren wegen gemiddeld elf gram.

In Noord-Amerika worden deze kwartels ook wel bobwhites genoemd, vanwege het geluid dat deze dieren maken.

Deze soort kent op volwassen leeftijd een geslachtsdimorfisme.

De wildkleur van deze soort is lastig te beschrijven. De kleur van de veren bij de haan is bruin tot geel.

Op de borst en de flanken zijn alle veren geschubd of gestreept met een donkerbruine rand. De rug en vleugels zijn wat donkerder en hebben ook dezelfde streping. De hen is meestal iets kleiner, maar vertoont globaal de dezelfde kleur en streping. De kleuren zijn bij de hen over het algemeen wat lichter dan bij de haan. De haan heeft een prachtige opvallende witte koptekening. De hen heeft wel dezelfde koptekening, maar het wit is vervangen door geelbruin.

De ogen zijn donker, evenals de snavel. De poten zijn donker hoornkleurig.

Huisvesting

De huisvesting van deze soort komt overeen met die van de Blauwschubbenkwartel en de Californische kuifkwartel.

Fokken

Deze kwartels zijn gemakkelijk te houden. De dieren zijn rustig van aard en wennen snel aan hun omgeving en de verzorger. Deze kwartels worden paarsgewijze gehouden.

Zodra in het voorjaar een geschikte plek is gevonden, begint de hen al snel met het leggen van eieren. De eieren worden gelegd in een eenvoudig nest op de grond. Het legsel kan variëren van acht tot vijftien eieren. De hennen broeden de eieren gemakkelijk zelf uit. Na 22 dagen komen de kuikens uit het ei. Bij deze soort broeden de hanen soms ook.

Machinaal broeden van de eieren gaat ook prima.

De kuikens worden door de ouders goed verzorgd.

Al na acht tot tien weken zijn de dieren volgroeid. De ringmaat is 6 millimeter.

*Fig. 31 Koppel Virginische boomkwartels wildkleur:
links de hen en rechts de haan*

Oppassen

Hoewel de soort oorspronkelijk uit warme gebieden komt, zijn de in ons land gefokte kwartels winterhard, mits zij in een droge omgeving worden gehouden. Een natte bodem geeft snel darmproblemen.

Kleurmutaties

De Virginische boomkwartel kent vele kleurmutaties. De meest bekende kleurmutaties zijn:

- wit
- bont
- zilver, waarbij het bruin is vervangen door grijsbruin
- Mexicaans, waarbij het bruin is vervangen door geel met zwarte vlekken
- Tennessee Red (donkerbruin tot rood met een zwarte tekening).

*Fig. 32
Koppel Virginische boomkwartels
wildkleur:
links de hen en rechts de haan*

18 Georganiseerde kleindierliefhebberij

Algemeen

Dit hoofdstuk beschrijft in het kort de georganiseerde kleindierliefhebberij.

De volgende diergroepen behoren tot de 'kleindieren':

- pelsdieren, zoals konijnen, cavia's, (dwerg)hamsters, ratten, muizen en gerbils
- sier- of cultuurduiven
- kippen (hoenders), zowel grote kippen als krielkippen
- siervogels, zoals fazanten, parelhoenders, pauwen, kalkoenen, oorspronkelijke hoenders, patrijzen, frankolijnen, kwartels, oorspronkelijke duiven, lachduiven en diamantduiven
- watervogels, zoals eenden, ganzen en zwanen.

Het houden, fokken en tentoonstellen van deze kleindieren in verenigingsverband noemen we de georganiseerde kleindierliefhebberij.

Landelijke bonden in de georganiseerde kleindierliefhebberij

De volgende bonden behartigen de kleindierliefhebberij in Nederland:

- KLN (Kleindierliefhebbers Nederland) voor konijnen, cavia's, kleine knagers, hoenders- en dwerghoenders, sier- en watervogels)
- NBS (Nederlandse Bond van Sierduivenliefhebbersverenigingen) voor de sier- of cultuurduiven.

Het houden en fokken van tropische vogels, parkieten, kanaries en papagaai-achtigen hoort niet bij de kleindierliefhebberij, maar bij de vogelsport.

In deze vogelsport zijn drie landelijke bonden actief:

- ANBvV (Algemene Nederlandse Bond van Vogelhouders)
- NBvV (Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers)
- Aviornis.

Kwartels, patrijzen, frankolijnen, oorspronkelijke duiven, lachduiven en diamantduiven zien we zowel in de kleindierliefhebberij als in de vogelsport.

Starten met kwartels

Voordat kwartels worden gekocht moet goed worden nagedacht over de keuze van de soort. Denk hierbij aan grootte van de dieren, de eisen die verschillende kwartels stellen aan de huisvesting en inrichting daarvan en het aantal te houden dieren.

Meer informatie over het houden en fokken van kwartels is te verkrijgen bij de **Nederlandse DFKP-club** (→ zie hoofdstuk 19).

Op de website van KLN is meer informatie over de georganiseerde kleindierliefhebberij te vinden (<http://www.kleindierliefhebbers.nl>). Er is ook contactinformatie beschikbaar.

Meer informatie over kleindiervereinigingen in Nederland is beschikbaar op de website www.kleindierplaza.nl onder de link 'adressen' op KLN website. Alle verenigingen en speciaalclubs zijn per provincie gerangschikt met contactinformatie.

Neem contact op met één van de bestuursleden.

Zij kennen de weg en helpen geïnteresseerden graag verder.

Een andere manier om kennis te maken met de kleindierliefhebberij is het bezoeken van kleindiertentoonstellingen. In de plaatselijke kranten worden deze tentoonstellingen vaak aangekondigd. Op de KLN-website onder '[tentoonstellingsrooster](#)' worden alle tentoonstellingen in Nederland per provincie gepresenteerd.

Op elke tentoonstelling zijn leden van het bestuur van de organiserende kleindiervereiniging of van KLN aanwezig. Zij geven graag informatie.

Deze tentoonstellingen worden georganiseerd in de maanden september - januari van elk jaar. Benut deze gelegenheden en ga een kijkje nemen.

De volgende stap is lid worden van een kleindiervereeniging. Deze vereniging zorgt voor aanmelding bij KLN.

KLN geeft leden een fokkersnummer en een fokkerskaart. Dit fokkersnummer is nodig om dieren naar kleindiertentoonstellingen in te sturen.

Jongeren onder 18 jaar kunnen als jeugdlid worden ingeschreven.

Op kleindiertentoonstellingen kunnen verschillende soorten kwartels bekeken worden. In de tentoonstellingscatalogi zijn de adressen van de fokkers opgenomen.

De Nederlandse DFKP-club (www.dfkp.nl) kan u ook helpen met het vinden van adressen.

U kunt ook kijken op de website www.kleindierliefhebbers.nl onder 'siervogels'.

Neem contact op met fokkers en ga kijken en informeren. Koop nooit kwartels zonder eerst goed rond te kijken en een afgewogen keuze te maken.

Koop alleen dieren bij fokkers. Zij helpen graag als collega-fokker en leveren goede dieren.

De kwartels zijn aangeschaft en de fok kan beginnen (→ hoofdstuk 9: Fokken).

Pootringen

Kwartels, evenals alle kleindieren, kunnen alleen met een vaste ring om de poot ingezonden worden naar op tentoonstellingen. Deze ringen worden pootringen genoemd. Met 'vast' wordt bedoeld dat bij volwassen dieren deze ringen niet meer afgeschoven kunnen worden.

De plaatselijke kleindiervereeniging bestelt deze ringen bij KLN (→ zie pagina 41).

De ringencommissaris van de vereniging kent de juiste weg en de juiste ringenmaat.

De fokker kan dat ook zelf doen via KLN-website.

Het bestellen van de ringen moet op tijd worden gedaan. De levertijd kan wel twee weken bedragen. Wordt te laat besteld, dan zijn de poten al te dik geworden en kunnen de ringen niet meer om de poten van de dieren geschoven worden. Denk erom, vooral de kleine soorten grondkwartels groeien snel. Eén week maakt veel verschil in pootdikte.

Wordt te vroeg geringd, dan is de kans groot dat de ring weer van de poot schuift. Informeer daarom bij de fokker waar de dieren zijn gekocht naar het geschikte tijdstip voor het ringen.

Er zijn soorten waarbij de jonge dieren al op een leeftijd van twee tot drie weken geringd moeten worden. Bij anderen soorten moet u soms nog weken wachten (→ hoofdstuk 10 – 17).

Dan het ringen zelf.

Het jonge dier wordt voorzichtig in de linkerhand gehouden met de kop van het dier naar voren. De poten steken dan ook naar voren. Met de vingers van dezelfde hand worden de drie lange voortenen van de poot tegen elkaar aangedrukt. Dit moet voorzichtig gebeuren omdat het kuiken nog erg klein en kwetsbaar is. Het beschadigen van de tenen is gauw gebeurd.

Op deze manier kan de ring met de rechterhand gemakkelijk over de drie tenen tegelijk geschoven worden.

De achterteen wijst altijd al naar achteren. Als de ring over de drie tenen wordt geschoven, wordt de achterteen al vanzelf plat tegen het loopbeen van de poot gedrukt. Nog iets verder geschoven en de ring glijdt gemakkelijk over de achterteen. Daarna komt de achterteen weer vrij van het loopbeen en belemmert de ring om af te schuiven.

Vraag zonodig een ervaren fokker het ringen een paar keer voor te doen. Controleer nog wel regelmatig (zeker de eerste dagen na het ringen) of alle dieren hun ring om hebben. Zo niet, dan ligt de ring ergens in het strooisel. Enige dagen wachten (want de poot was nog te dun) en dan weer opnieuw ringen is de enige manier.

Het is een ongeschreven regel dat meestal de rechterpoot wordt geringd.

Het is gewoonte om de ring ondersteboven (op de kop) aan de poot te schuiven. Dit betekent dat als het dier gewoon in de hand wordt vastgehouden het ringnummer goed leesbaar is. Dit is

handig als later weer eens het ringnummer gelezen moet worden. Wordt niet op deze manier geringd, dan moet voor het lezen van het ringnummer het dier op de kop gehouden worden.

Figuur 33 toont stapsgewijs het ringen.

Fig. 33 Aanbrengen van pootringen

Inenten

Dieren moeten voor de tentoonstellingen ook ingeënt worden tegen pseudo-vogelpest (of New Castle Disease, kortweg NCD). De plaatselijke kleindierverseniging organiseert deze jaarlijkse enting. Zij regelt een afspraak met de dierenarts. Door collectieve deelname blijven de kosten binnen de perken (→ hoofdstuk 8: Ziekten en andere ongemakken).

Elk lid ontvangt via de secretaris van de plaatselijke kleindierverseniging een entformulier, waarop de dieren en de ringnummers worden genoteerd.

Het entformulier wordt door de fokker en door de dierenarts ondertekend. Maak voor de zekerheid een paar kopieën van het entformulier en bewaar deze goed.

Zonder KLN-fokkersnummer, zonder pootringen en zonder entbewijs kunnen geen dieren naar een tentoonstelling worden ingestuurd (→ zie pagina 41).

Tentoonstellingen

In Nederland worden verschillende kleindiertentoonstellingen georganiseerd. Enkele voorbeelden zijn:

- Verenigingstentoonstelling, voor leden van de betreffende plaatselijke kleindierverseniging
- Speciaalclubtentoonstelling, voor leden van de betreffende speciaalclub, deze tentoonstelling wordt meestal ondergebracht bij een andere tentoonstelling
- Provinciale tentoonstelling, voor fokkers uit de betreffende provincie
- Open tentoonstelling, voor fokkers uit de regio
- Nationale tentoonstelling, voor fokkers uit geheel Nederland
- Europese tentoonstelling, voor fokkers uit geheel Europa.

Tot slot is er nog de jongdierendag. Dit is geen echte tentoonstelling en hoort daarom niet thuis in het overzicht hierboven.

Op een jongdierendag laten leden van een kleindierverseniging hun jonge dieren beoordelen en bespreken door bevoegde keurmeesters. De fokker is aanwezig bij deze bespreking en kan vragen stellen aan de keurmeester. Er wordt ook een beoordeling (of predikaat) toegekend. Dit predikaat heeft niet de waarde van de predikaten op echte tentoonstellingen.

We moeten niet vergeten dat de meeste jonge dieren nog niet volgroeid en daarom moeilijk te beoordelen zijn. Beschouw het predikaat op een jongdierendag als richtinggevend voor de toekomst.

Een jongdierendag is belangrijk voor de nog onervaren fokker, vooral als het gaat om een eerste grondige selectie van potentiële goede dieren en dieren die geen waarde hebben als fok- of tentoonstellingsdier.

Kortom, een jongdierendag is vooral leerzaam.

Welke tentoonstelling?

Het is goed om eerst te beginnen met de tentoonstelling van de eigen plaatselijke kleindierverseniging. Collega-leden/fokkers helpen graag. Is de procedure eenmaal bekend, dan is het interessant mee te doen op grotere kleindiertentoonstellingen.

Adressen en data van de kleindiertentoonstellingen in Nederland zijn te vinden op KLN-website (→ zie pagina 41).

Inschrijven voor een tentoonstelling verloopt volgens de procedure die beschreven is in het vraagprogramma van die tentoonstelling. De plaatselijke kleindiervereeniging stuurt haar leden het vraagprogramma ruim van te voren toe. Vraagprogramma's van andere tentoonstellingen kunnen bij de betreffende tentoonstellingssecretaris worden aangevraagd.

In het vraagprogramma is alle informatie opgenomen over de tentoonstelling. Het is niet zinvol deze informatie hier te beschrijven.

Lees het vraagprogramma goed door en vul zorgvuldig het opgavenformulier in. Zorg dat dit formulier op tijd verzonden wordt. Er is voor elke tentoonstelling een sluitingsdatum voor de opgave van dieren. Betaal ook op tijd de kosten voor het insturen van de dieren.

Is hierbij hulp nodig, ga dan naar een ervaren fokker van een plaatselijke kleindiervereeniging.

Het besluit om aan één of meer tentoonstellingen mee te doen is genomen. Bij de planning moet er rekening mee worden gehouden dat een tentoonstelling een zware belasting is voor de dieren. Denk aan het vangen van de dieren, het transport (twee keer), temperatuurwisselingen (tussen het hok en de tentoonstellingszaal), veel drukte en misschien stress door publiek, ander voer, vreemde omgeving en ander strooisel.

De ervaring leert dat goede dieren niet vaker dan eenmaal per maand naar tentoonstellingen worden ingezonden. Het is niet aan te bevelen eenzelfde dier vaker dan driemaal in een seizoen in te sturen naar tentoonstellingen. Het mooie gaat er dan af en het dier scoort ook niet zo hoog meer.

Een belangrijk punt is het vangen van de dieren. Het verenkleed van kwartels wordt door onvoorzichtig vangen snel beschadigd en dan is dit dier voor het hele seizoen niet meer in conditie voor een tentoonstelling.

Het is het beste als de dieren zo tam gemaakt worden dat zij bij het vangen niet van schrik door het hok vliegen. Het tam maken van de dieren begint al op de dag van geboorte.

Het dagelijks op een rustige manier met de dieren omgaan, helpt ook om de dieren tammer te maken. Het vangen moet ook geleerd worden. Sommigen fokkers vangen goed met de hand, anderen gebruiken een vangnet. Oefenen met beide methoden bewijst al snel welke methode het beste bevalt.

Conditioneren

Op een kleindiertentoonstelling worden de dieren beoordeeld door keurmeesters, die door KLN zijn aangesteld.

Bij de keuring wordt gelet op het type van het dier en op verschillende onderdelen van het dier, zoals conditie, kleur en tekening van het verenkleed, de poten, ogen en snavel. De leidraad hiervoor is de siervogelstandaard van KLN (→ zie pagina 41). Al deze onderdelen van het dier worden gevormd op basis van de genetische aanleg bij het dier. Toch kunnen met toegestane conditionering sommige onderdelen van het dier voor een keuring verbeterd worden. Denk aan het schoonmaken van de poten en de snavel.

De conditie van het verenkleed van de kwartel is een belangrijk onderdeel op een tentoonstelling. Kippen worden vaak gewassen voor ze naar een tentoonstelling gaan. Kwartels worden niet gewassen, omdat hun veren daar niet tegen bestand zijn. We kunnen echter wel wat doen aan de veren.

Enkele ruwe, gekrulde of opstaande veren worden vochtig gemaakt met schoon water. Daarna wordt de veer voorzichtig met de vingers in de goede natuurlijke richting gestreken. Plaats dan de kwartel in de transportkist en laat het dier in een warme omgeving rustig opdrogen (zie dit hoofdstuk bij Transport). Doe dit kort (één of twee dagen) voordat u de dieren naar de tentoonstelling brengt.

Zijn er dieren waarbij erg veel veren opkrullen of ruw zijn, dan kan het helpen om het hele dier kort onder te dompelen in lauw water. Let erop dat de kop niet onder water komt. Kwartels, evenals bijna alle hoenderachtigen, baden van nature nooit in water en zij kunnen gemakkelijk in stress raken.

Wrijf dan alle veren heel voorzichtig met de hand weer glad in de natuurlijke richting en laat dit dier dan ook weer in een warme omgeving opdrogen. Gebeurt dit 's avonds, laat dan het dier de hele nacht rustig in de transportkist zitten.

Hebben de dieren tijdens de opfokperiode en in de zomer veel last van ruwe of opkrullende veren, dan zijn er drie mogelijke oorzaken:

- sommige dieren schijnen hiervoor een genetische aanleg te hebben. Natmaken en glad strijken helpt bij deze dieren niet. Deze dieren worden niet meer als fokdier gebruikt
- uw dieren missen bepaalde stoffen in het voer. Bij gebruik van kwaliteitsvoer is deze oorzaak vrijwel uitgesloten
- de dieren zitten in een erg droge omgeving. In deze situatie is het goed de dieren regelmatig met schoon water te bevochtigen, bij voorbeeld met een plantenspuit. De dieren houden dan prachtige veren en sommige kwartels vinden een 'waterbad' net zo lekker als een zandbad. Wees tijdens de rui wel voorzichtig met natmaken. De dieren hebben nog niet alle veren en kunnen, als ze te nat worden, snel afkoelen en in stress raken.

Hennen hebben vaak beschadigde en opkrullende veren op de rug en op de kop, als zij met een haan in een hok zijn geplaatst. Deze hennen zien er niet fraai uit, maar er mankeert hen niets. De haan houdt zich bij het treden van de hen (dit is het copuleren of paren) vast aan de veren op de kop van de hen. Met de poten grijpt de haan zich vast op de rug van de hen.

Door deze paring, die vaak plaats vindt, slijten op die plaatsen de veren van de hen in de loop van het broedseizoen.

Het oogt niet mooi, maar na de rui komen er weer prachtige veren terug.

Transport

Voor het transport van uw dieren naar een tentoonstelling is een transportkist nodig. Het meest geschikt zijn lichte kisten van hout of aluminium met daarin een aantal afgescheiden hokjes, zodat elk dier apart in een hokje in de kist wordt gezet. De maten van de kist en de binnenhokjes moeten in verhouding staan tot de grootte van uw dieren. Er zijn verschillende soorten en maten kisten te koop. In de stands van bedrijven op de grotere kleindiertentoonstellingen zijn transportkisten in vele soorten en maten te koop.

Kijken bij fokkers is ook leerzaam. Zij hebben ook allemaal transportkisten.

Een doe-het-zelver kan zelf ook wel een transportkist maken, aangepast aan de eigen wensen. Zorg ervoor dat het bouw materiaal licht maar toch sterk is en dat er zowel aan de buiten- als aan de binnenkant geen scherpe uitsteeksels voorkomen.

Goede handvaten zijn belangrijk, omdat de transportkist vaak over enige afstand gedragen moet worden.

Zorg ook voor voldoende ventilatie in de kisten. Omdat transportkisten bij het vervoeren nog wel eens gestapeld worden, is het handig de handvaten aan de zijkanten van de kist te bevestigen en de ventilatieopeningen aan de voor- of achterkant (dus niet in het deksel).

Let verder op degelijke sluitingen van de kisten.

Het openschieten van de sluitingen tijdens het transport geeft veel ellende.

De bodem van een kwartelkist moet ruw zijn, want dit geeft het dier houvast tijdens het transport. Op een gladde ondergrond kunnen kleine dwarslatjes worden gelijmd met daarop als strooisel fijne houtkrullen.

Een mooie schone kist is ook wat waard, het is een visitekaartje van de fokker.

Fig. 34 Transportkist voor kwartels met 6 afdelingen

Figuur 34 toont een eenvoudige transportkist voor kwartels. Deze kist is 30 cm hoog, 30 cm diep en 70 cm breed. Deze kist heeft zes individuele hokken. De hele bovenkant is een openklapbare deksel. De voorkant heeft een strook zacht kunststofgaas.

De achterkant heeft zes openingen, één voor elk van de zes hokjes.

Deze openingen zijn twaalf bij twaalf centimeter, zodat een hand van een volwassene er precies door kan, zonder veel ruimte open te laten.

De zes openingen worden afgesloten met elk een schuifbaar dekseltje. Deze openingen zijn zo gemaakt om te voorkomen dat een kwartel kan ontsnappen. Gebeurt dit, dan is het dier verdwenen, want ze vliegen goed.

Fig. 35 Achterkant van de transportkist (zgn. achterlader)

Het advies is om voor siervogels een kist te gebruiken met openingen aan de achterkant (achterlader) en niet aan de bovenkant (bovenlader). Siervogels schieten, als ze schrikken, rechtstandig omhoog.

Bij een achterlader is het pakken makkelijker omdat de vogel naar boven wil en niet zijwaarts. De kans van ontsnappen is dan al veel kleiner.

Fig. 36 Geopende transportkist

De binnenkant van het deksel is bekleed met een dubbele laag noppenfolie om de kop van de kwartel te beschermen, mocht het dier toch opvliegen.

Om de kracht bij het eventuele opvliegen nog te beperken is het verstandig de transport niet zo hoog te maken in verhouding tot de kwartel.

Hierdoor en door de gladde noppenfolie kunnen de dieren zich nauwelijks nog beschadigen. Enige training vooraf helpt ook al veel.

Kort voor de dag waarop de dieren naar de tentoonstelling gebracht worden, stuurt de tentoonstellingssecretaris een overzicht van de inschrijving met de gegevens per dier op een etiket afgedrukt. Op deze etiketten staan ook de kooinummers voor de dieren.

Deze etiketten worden op het deksel van de transportkist geplakt, zodat op de tentoonstelling, bij het inkooien (zie hieronder) het juiste dier in de juiste tentoonstellingskooi wordt geplaatst.

Inkooien

Het brengen van de dieren naar de tentoonstelling en het plaatsen van de dieren in de betreffende kooien noemen we het inkooien.

De meeste fokkers brengen zelf of met enkele personen samen de dieren naar de tentoonstelling.

De grote (nationale) tentoonstellingen verzorgen vervoerslijnen door heel Nederland. Dit vervoer is veel goedkoper dan zelf de dieren wegbrengen en ophalen. In de vraagprogramma's van deze grote tentoonstellingen zijn de vervoerslijnen beschreven, inclusief de voorwaarden om mee te doen.

*Fig. 37
Kooien voor kleine
siervogels op
tentoonstellingen*

Bij het inkooien van de dieren is het verplicht om het entbewijs of een kopie daarvan in te leveren bij het tentoonstellingssecretariaat of bij de ingang van de zaal. Gebruik bij voorkeur een kopie zodat na afloop van de tentoonstelling het entbewijs niet weer terug gevraagd hoeft te worden.

De inzender (of de vervoerder) plaatst de dieren in de kooien. De kooigegevens staan op de etiketten. De transportkist wordt onder de kooien plaatsen. De lege transportkisten blijven dus tijdens de tentoonstelling onder kooien staan.

Omdat kwartels door de keurmeester niet uit de kooi genomen worden, schrijft de inzender bij het inkooien van elk dier het volledige ringnummer op de achtergrondkaart die al bij de desbetreffende kooi hangt.

Wordt dit niet gedaan, dan wordt het dier wel gekeurd, maar dingt dit dier niet mee naar de speciale KLN-ringenprijzen (→ zie pagina 41).

Bij gebruik van een vervoerslijn verzorgen de betreffende personen het inkooien.

Keuren

De keurdag is meestal een besloten dag. Dit betekent dat alleen tentoonstellingsmedewerkers, de keurmeesters en de helpers en schrijvers aanwezig zijn.

In het vraagprogramma staat vermeld welke keurmeester de kwartels gaat keuren.

De keurmeester keurt de dieren volgens de vastgestelde standaardbeschrijving.

Een schrijver noteert tijdens de keuring de uitslag van de keuring op een beoordelingskaart.

De beoordelingskaart wordt bij de kooi opgehangen, zodat iedereen de beoordeling van elk dier kan lezen.

De keurmeester gebruikt de onderstaande predikaten bij de beoordeling van de dieren met daarbij genoemd de te behalen punten gekoppeld aan elk predikaat:

- **DIS** of Diskwalificatie en 0 punten; het dier is uitgesloten door een uitsluitingsfout
- **O** of Onvoldoende en 0 punten; de laagste beoordeling
- **V** of Voldoende en 90 punten; het dier beantwoordt voldoende aan de soortbeschrijving
- **G** of Goed en 91 en 92 punten; het dier is een goede vertegenwoordiger van de soort
- **ZG** of Zeer Goed en 93, 94 of 95 punten; deze beoordeling is een graad beter dan G
- **F** of Fraai en 96 punten; het dier is beoordeeld als een fraai exemplaar van de soort
- **U** of Uitmuntend en 97 punten; het hoogst bereikbare predikaat.

Gekoppeld aan de predikaten wordt per dier de behaalde punten op de beoordelingskaart genoteerd.

Deze beoordelingskaart wordt aan de betreffende tentoonstellingskooi gehangen. De behaalde predikaten en punten worden ook per dier in de catalogus van de tentoonstelling opgenomen.

Het toekennen van de verschillende prijzen, zoals beschreven in het vraagprogramma, volgt als alle dieren gekeurd zijn.

De gewonnen prijzen worden in een aparte lijst in de catalogus opgenomen in volgorde van prijsnummer. De nummers van de prijzen zijn ook in het vraagprogramma opgenomen.

Na de keuring wordt de tentoonstelling geopend voor het publiek.

Beoordelingskaarten en prijzen afhalen

De fokkers kunnen kopieën van de beoordelingskaarten van hun dieren afhalen op de tentoonstelling bij het secretariaat van de afdeling hoenders of siervogels.

Deze beoordelingskaarten geven de fokker een handvat bij de verdere fok. Gelijktijdig ontvangt de fokker ook de behaalde prijzen.

Verkopen

Dieren kunnen op tentoonstellingen te koop worden aanbieden.

Dat kan op twee manieren:

- via het inschrijfformulier dat bij het vraagprogramma wordt geleverd. De inzender geeft op dit formulier al aan welke dieren te koop worden aangeboden en voor welke prijs
- tijdens de tentoonstelling.

De voorwaarden in beide situaties worden uitgelegd in het vraagprogramma.

Bij elke kooi waarin een dier te koop wordt aangeboden komt een *Te Koop*-kaart met de prijs te hangen.

Wordt een dier verkocht, dan hangt een medewerker van de tentoonstellingsorganisatie op die kooi een rode *Verkocht*-kaart.

Fig. 38
Tentoonstellingskooi
met keurkaart en een
rode Verkocht-kaart

De verkoper kan gelijktijdig met de eventueel gewonnen prijzen en de beoordelingskaarten het geld opvragen van de verkochte dieren.

Bij grote tentoonstellingen is er een apart verkoopbureau. De tentoonstellingsorganisatie houdt een percentage in op het verkoopbedrag voor de geboden diensten.

Hangt bij het uitkooien de *Te Koop*-kaart nog aan de kooi, dan is het dier niet verkocht en is de inzender van dit dier verplicht het dier weer mee te nemen.

Kopen

Zelf als inzender dieren kopen kan natuurlijk ook. Neem de *Te Koop*-kaart van de kooi en ga hiermee naar het verkoopbureau van hoenders en siervogels. Het dier wordt contant betaald en de koper ontvangt een bewijs van aankoop. De tentoonstellingsorganisatie zorgt ervoor dat op de betreffende kooi een *Verkocht*-kaart wordt gehangen.

Bij het uitkooien van de dieren (zie hieronder) neem de koper het gekochte dier mee. Het betalingsbewijs is nodig om bij de uitgang van de tentoonstelling aan te tonen dat het dier is gekocht en betaald.

Bestaat de mogelijkheid dat er dieren gekocht kunnen worden, neem dan altijd een transportkist mee. Tentoonstellingsorganisaties hebben geen transportmateriaal voor kopers klaar staan.

Uitkooien

Na afloop van de tentoonstelling gaan de dieren weer in de transportkist om ze mee naar huis te nemen. Dit is het uitkooien.

Bij gebruik van een vervoerslijn zorgt deze vervoerslijn voor alle handelingen, tenzij anders is afgesproken.

Thuis aangekomen worden de dieren weer in de hokken geplaatst. Dit kan problemen geven, omdat de dieren elkaar niet meer accepteren.

Plaats nooit zomaar hanen bij elkaar. Meestal gaan hennen bij elkaar wel goed. Per soort kan dit echter verschillen.

Het helpt soms als de dieren aan het einde van de dag of in de avond (als het donker wordt) terug worden geplaatst. Op deze manier zien andere dieren niet dat een 'vreemd' dier wordt ingebracht.

Het wil ook nog wel eens helpen om eerst het hok helemaal schoon te maken en nieuw strooisel in te brengen voordat een dier in een groep wordt teruggeplaatst (→ hoofdstuk 9: Fokken).

Nog beter is dieren die weer bij elkaar geplaatst worden een geheel voor hen nieuw en schoon hok te geven. Geen enkel dier heeft dan een territorium dat bevochten moet worden of een overwicht geeft over andere dieren.

Fig. 39 Kom maar op! Chinese dwergkwartel-hen

19 Nederlandse DFKP-club

De **Nederlandse DFKP-club** is de speciaalclub voor oorspronkelijke duiven, lachduiven en diamantduiven, frankolijnen, kwartels en patrijzen in Nederland. Deze speciaalclub is aangesloten bij KLN (→ zie pagina 41). De leden van deze speciaalclub zijn liefhebbers en fokkers van de genoemde siervogels.

De belangstelling voor deze siervogels neemt toe. Het is daarom goed dat door bundeling van krachten in een speciaalclub het fokken en houden van deze dieren en de belangenbehartiging wordt gestimuleerd. Het doel van de speciaalclub is met elkaar de vier groepen siervogels in stand te houden en volgens standardeisen te fokken en te verbeteren. Belangrijk is elkaar daarbij te helpen, anderen ook enthousiast te maken en plezier te beleven aan het houden, fokken en tentoonstellen van deze dieren.

De activiteiten van de speciaalclub zijn:

- stimuleren van het houden en fokken van de genoemde siervogelgroepen
- bemiddelen bij het kopen en verkopen van goede fokdieren
- begeleiden van nieuwe fokkers en liefhebbers
- promotie van de speciaalclub en haar activiteiten door publicaties in fokkersbladen, op tentoonstellingen, op websites en op andere manieren
- het publiceren van een nieuwsbrief (hardcopy en digitaal)
- uitzetten van prijzen op tentoonstellingen
- het publiceren en onderhouden van een eigen website
- organiseren van bijeenkomsten ter ondersteuning van haar leden
- belangenbehartiging van haar leden bij verenigingen, bonden, standaardcommissie en keurmeestervereniging.

Iedere kwartelliefhebber of -fokker kan lid worden van de **Nederlandse DFKP-club**, de speciaalclub voor oorspronkelijke duiven, lachduiven, diamantduiven, frankolijnen, kwartels en patrijzen.

Kijk op de website van de speciaalclub voor meer informatie en adressen: www.dfkp.nl

Nederlandse DFKP-club